

svensk ungdoms politiska program

Svensk Ungdoms Politiska Program

godkänt av

Kongressen i Pedersöre 1976

1. SVENSK UNGDOM

Svensk Ungdom, Svenska folkpartiets ungdomsorganisation r.f. strävar att samla den svensk- och tvåspråkiga ungdomen i Finland till en insats i enlighet med de riktlinjer, som utstakas i detta politiska program.

Svensk ungdom (SU) är den enda finlandssvenska politiska ungdomsorganisationen. SU har 60 **lokalavdelningar**, som täcker hela Svenskfinland. Lokalavdelningarna är ordnade i **kretsar** i Helsingfors, Nyland, Åboland och Österbotten. En gång i året samlas delegater från lokalavdelningarna till en **kongress**, som utgör det högsta beslutande organet inom SU. Kongressen väljer **ordförande** och utser **centralstyrelse** för att ansvara för årets verksamhet. Också de politiska riktlinjerna för SU slås fast på kongressen.

Det viktigaste i SU:s organisation är i alla fall **lokalavdelningen**. Avdelningen organiserar sin egen verksamhet, som medlemmarna själva beslutar om. Lokalavdelningarna deltar aktivt i kommunalpolitiken genom att bl.a. ställa upp kandidater i val och genom att påverka kommunfullmäktige och nämnder.

SU:s lokalavdelningar kan bilda aktionsgrupper för att uppmärksamma frågor som vägprojekt, närservice och mycket annat. På det centrala planet genomför SU kampanjer och aktioner i politiska frågor. Som exempel från de senaste åren kan nämnas en barnkampanj, en antikärnkraftskampanj och en bostadspolitikskampanj.

Att bli medlem i SU innebär att bli medlem i den lokalavdelning, som verkar på ens hemort. Åldersgränsen för SU-medlemskap är 14—35 år.

Lättast får du upplysningar om SU genom att kontakta kretsombudsmannen i den krets där du bor:

Helsingfors kretsen	tel. 90/645389
Nyländska kretsen	tel. 90/648976
Åboländska kretsen	tel. 921/17737
Österbottniska kretsen	tel. 961/245974

2. DEN DECENTRALISKA RÖRELSEN

2.1. DEN HISTORISKA SAMHÄLLSUTVECKLINGEN

Kännetecknande för människan är att hon kan använda redskap och planera sin verksamhet. Genom att odla jorden, bygga hus, utveckla kommunikationer och förädla naturens produkter har människan gjort sig mindre beroende av tillfälligheter i naturen.

Människan har skapat ett på tekniska framsteg baserat system som är beroende av naturens lagar, dvs. det ekologiska systemet. Under naturhushållningens tidevarv var ingreppen i naturen begränsade. Människan var mycket beroende av naturen och levde därför i nära växelverkan med den. Naturens mekanismer kunde i de flesta fall reparera de ingrepp människan gjort. Undantag fanns dock, t.ex. i form av omfattande skogsskövlingar, vilkas återverkningar aldrig kunnat korrigeras.

Industrialiseringen medförde effekter på naturen av en helt ny karaktär. Den nya tekniken möjliggjorde stora produktionsanläggningar och långt driven specialisering. Detta medförde större ingrepp i naturen, större råvaruuttag och mera avfall. Dessutom koncentrerades produktionsverksamheten allt mera till särskilda industriområden, inom vilka påfrestningarna på naturen blev mest omfattande.

Vid sidan av tekniska framsteg krävde industrialiseringen omfattande förändringar i maktförhållandena i samhället. Under feodaltiden var jorden den avgörande produktionsfaktorn som behärskades av adelskapet. Adeln utgjorde därmed den privilegierade samhällsklassen. Adeln blev också ett hinder i vägen för de förändringar i samhällsstrukturen som var nödvändiga för att en industrialiseringsprocess skulle kunna ta fart.

Adeln som innehade kapitalet var i allmänhet inte benägen att investera i produktiv verksamhet utan förlösade sin rikedom på konsumtion och skrytbyggen. Merkantilismen var med sina begränsningar av handeln endast ett mellanskede i utvecklingen från feodalismen till ett industrialiseringsvänligt samhälle. Merkantilismen kan sägas ha utgjort ett försök att bevara den rådande maktstrukturen i vilken adeln hade det avgörande inflytandet.

Borgerskapet var den grupp som gick i spetsen för de liberaliseringskrav som skulle möjliggöra investeringar av tidigare ickeproduktivt kapital i industri och handel. Därför brukar

också den stora franska revolutionen betecknas som borgerskapets revolution riktad mot adeln.

I och med att nya liberalistiska näringsstrukturer uppkom i Europas då ledande stater, blev industriidkare och handelsmän nyckelgrupper i samhället. De stora folkmassorna fortsatte att leva i misär. I penningekonomin var de betydelselösa eftersom de saknade köpkraft. Som arbetskraft var de fattiga befolkningsgrupperna dock viktiga för borgerskapets strävanden. I de växande städerna uppstod efterfrågan på arbetskraft, vilket ledde till en flyttningsrörelse från landsbygden till industriländernas växande slumområden. Denna flyttningsrörelse påskyndades ytterligare av att jorden ägdes av ett fåtal och inte gav utkomstmöjligheter för den snabbt växande landsbygdsbefolkningen.

Den arbetande befolkningens livsvillkor förbättrades mera påtagligt först sedan arbetarna börjat organisera sig fackligt och politiskt. Som en reaktion mot misären och det hårda arbetet utan skälig ersättning uppstod i ett tidigt skede av industrialiseringsutvecklingen en arbetarrörelse som i avgörande grad var påverkad av marxistiskt tänkande. Den marxistiska arbetarrörelsen blev snabbt ett hot mot de borgerliga samhällena.

Vid sidan av arbetarna utgjorde landsbygdens egendomslösa och småbrukarbefolkningen samhällets sämst ställda befolkningsgrupper. I slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet inleddes det politiska och fackliga arbetet för att förbättra dessa befolkningsgruppers ställning.

I Norden uppkom socialt framstegsvänliga bonde- och landsbygdsrörelser som tog sig an de mindre bemedlades intressen på landsbygden, t.ex. genom att arbeta för torparfrigörelse.

I början av vårt århundrade kämpade sålunda dels den marxistiska arbetarrörelsen, dels den framstegsvänliga bonderörelsen för samhällets sämsta ställda.

För att skydda samhällsskickets fortbestånd modifierades den liberalistiska låt-gå ekonomin i riktning mot ett **socialliberalt** tänkande som innefattar en utvecklad socialpolitik till skydd för de svaga befolkningsgrupperna. Som en följd av detta tudelades snart den marxistiska rörelsen, dels i en revolutionär inriktning och dels i en reformistisk, socialdemokratisk inriktning.

Å ena sidan centerinriktade och socialliberala krafter och å andra sidan socialdemokratiska krafter har under vårt århundrade byggt upp och utvecklat sociala s.k. välfärdssamhällen baserade på nordisk demokratiuppfattning och blandekonomi

med inslag av både privat och samhällelig företagsamhet. Bonderörelsens, senare centerns, roll i denna utveckling har varit att pådriva progressiva sociala reformer samtidigt som rörelsen intagit en försiktigt bromsande hållning till alltför snabba kulturella och strukturella förändringar.

IDEOLOGIERNA UPPSTÅR

Både dagens kapitalistiska och socialistiska samhällen baserar sig på ideologier som uppstod redan på 1800-talet. Under 1800-talet var den djupa misär och fattigdom som de stora befolkningssmassorna levde i det allt överskuggande problemet. Det var därför naturligt att både borgerliga och socialistiska idériktningar var starkt materialistiska och tillväxtinriktade.

Industrialiseringen hade lett till att produktionen inom många industrigrenar snabbt kunde mångfaldigas. En utvecklingsoptimism uppstod som också återspeglade sig i 1800-talsideologierna. Detta var naturligt eftersom man inte då kunde ana de negativa bieffekterna av en fortgående snabb industriell expansion.

Denna erfarenhet visar att en global, världsomfattande välfärd inte kan nås med hjälp av de kvantitativa tillväxtmetoder som de ledande industriländerna använt. Inte heller kan kommande generationer i industriländerna garanteras trygghet och välfärd med hjälp av ett fortsatt ensidigt tillväxttänkande. På grund av sin ensidigt materialistiska kan därför inte de traditionella socialistiska och kapitalistiska ideologierna ge svaret på mänsklighetens mest allvarliga problem — de ekologiska. Endast en politisk rörelse som utgår från ett ekologiskt tänkande, som beaktar naturens lagar kan utforma de nödvändiga svaren. Den decentralistiska rörelsen strävar till att basera sin konkreta politik på ekologiska utgångspunkter. Centern som en ursprungligen landsbygdsförankrad och lantbruksinriktad rörelse har alltid i arbetet för lantbruksbefolkningens bästa varit tvungen att beakta naturens lagar. De negativa sidorna av koncentrationen har först drabbat befolkningen i avfolkningsbygderna — först långt senare har urbaniseringsutvecklingens negativa följder för storstadsbefolkningen blivit uppenbara. Sålunda varnade centerkrafter för urbaniseringens följder redan i ett så tidigt skede att övriga politiska åskådningar ännu ville göra flyttningen från landsbygden och byggandet av storstäder snabbare. Centern har i ett tidigt skede arbetat

för ett decentraliserat bosättningsmönster och ett näringsliv som ger utkomstmöjligheter i alla regioner.

Jämlikheten som målsättning kan anses utgöra ett arv från 1800-talets radikala liberala filosofier. I detta arv ingår också frisinnet och den demokratiska synen på samhället. Lantbrukets småbruksstruktur har också gjort att jämlikhetstanken varit konkret för centern.

INDUSTRI- OCH STADSSAMHÄLLET

Dagens samhälle präglas av en stark koncentration och centralisering. Detta gäller såväl på det lokala som det nationella och internationella planet. Den ekonomiska tillväxten har utgjort den centrala målsättningen för den politik som bedrivits. Genom den ständiga ekonomiska tillväxten har man utgått ifrån att välfärden bland människorna ökar. Visserligen har välfärden i vårt land ökat, men däremot finns det stora ekonomiska, regionala och sociala klyftor. Västståndsklyftorna mellan de olika folken i världen har ökat.

Såsom mått på välfärden har man använt bruttonationalprodukten (BNP), d.v.s summan av alla tjänster och varor som produceras i samhället. **BNP är inte ett bra mått på det mänskliga välbefinnandet.** Också negativa poster såsom höga sjukhuskostnader och miljöskador leder till höjd BNP.

Ur både företagsekonomisk och samhällsekonomisk synvinkel har det varit ändamålsenligt att lokalisera industrier till orter och regioner med goda kommunikationer, tillgång på energi och råvaror och rikligt med god arbetskraft. **Detta har lett till en koncentration av samhällsfunktionerna.**

Koncentrationsutvecklingen har negativa följder. Genom struktumvandlingar av näringslivet och särskilt genom rationalisering av jord- och skogsbruk vill man frigöra arbetskraften på landsbygden för storstädernas behov. Då den verksamma befolkningen inom jord- och skogsbruket minskade, utan att man kunde erbjuda arbete på hemorten, avstannade utvecklingen på landsbygden och avfolkningsbygder uppstod.

I storstäderna började man samtidigt lägga märke till negativa sidor av koncentrationen. Trängsel, fördyrad samhällsteknik, miljöförstöring, dåliga boendemiljöer framstod som koncentrationsens följder.

Nu märkte man också att genom att ensidigt gynna ekonomisk tillväxt mått i BNP hade man bortsett från många av de faktorer som påverkar människans **livskvalitet***. I de företags- och samhällsekonomiska beräkningarna hade man bortsett från många kostnadsposter som har uppstått som en följd av koncentrationen. Dessa är ofta svårt mätbara kostnader, vars fulla effekt

blivit synlig först i ett samhälle präglat av en långt driven koncentration och urbanisering.

Tillväxten avslöjade också att man vid utvecklandet av produktionen inte i tillräckligt hög grad beaktat den begränsade tillgången på många naturresurser. Sålunda ansågs t.ex. tillgången på sötvatten oändlig, varför det inte tillmättes något marknadsvärde med omfattande slöseri som följd. I stället för medvetenhet om ekologiska principer har man kunnat skönja en övertro på den moderna teknologins möjligheter att, om inte nu, så någon gång i framtiden lösa de problem som en hejdlös tillväxt skapar. Resultatet är att den ekologiska balansen allvarligt rubbas.

Balansen i samhällsutvecklingen har rubbats för att utländska utvecklingsmodeller har tillämpats. Man har satsat på en hård urbanisering utan ideologisk förankring i det finländska levnads sättet. Regionpolitiken och regionernas egna möjligheter att arbeta för en balanserad utveckling har försummats.

De importerade utvecklingsmodellerna har inte beaktat Finlands egna förutsättningar utan i stället gjort oss för beroende av andra länder. Den nuvarande utvecklingen kan inte på lång sikt garantera en jämlikt fördelad, mänsklig välfärd.

2.2 GRUNDVÄRDERINGAR FÖR SVENSK UNGDOM

Svensk Ungdoms grundvärderingar kan sammanfattas på följande sätt:

DEMOKRATI

Demokrati är att människor får möjlighet att likvärdigt påverka gemensamma angelägenheter. I ett demokratiskt samhälle är den fria åsiktsbildningen en garanti mot maktmissbruk och ett stillastående samhälle. Den enskilda människans inflytande säkerställer en reformvänlig och människonära samhällsutveckling. Demokratin skall därför vara ett sätt att leva på alla nivåer i samhället, — allt från arbetsplatser, kommunen och regionen till nationen och mellanfolkliga relationer. Demokrati förverkligas genom decentralisering*.

JÄMLIKHET — SOLIDARITET

Alla människor har lika värde. Samhället bör därför vara jämlikhetsskapande. Välfärd och resurser bör fördelas rättvist mellan människorna i olika regioner, länder och världsdelar. Decentraliseringen är ett medel i jämlikhetsskapandet.

VÄLFÄRD — LIVSKVALITET

Målet för samhällsaktiviteterna bör vara att ge människorna en så stor välfärd, livskvalitet som möjligt. Detta förutsätter att människan i sin verksamhet beaktar de ramar naturen uppställer samt garanterar en fredlig och balanserad samhällsutveckling. Människan bör utforma sin verksamhet så att också kommande släkten ges en motsvarande välfärd, en verklig livskvalitet.

DEN FINLÄNDSKA LIVSFORMEN

Samhällsutvecklingen bör tillvarata de positiva värden den humanistiska livsåskådningen representerar och gynna den särpräglade kultursfär som skapats i vårt land genom olika generationers ansträngningar. Förståelsen för och beaktandet av det egna kulturarvets positiva värden bör prioriteras högt. Då man förstår det egna kulturarvet ges en möjlighet till förståelse för andra samhällen och deras kulturyttringar och de värden som ligger som grund för dessa.

2.3. DEN DECENTRALISTISKA RÖRELSEN I SVENSKFINLAND

De politiska traditionerna i Svenskfinland ger en god grund för en stark decentralistisk rörelse. Svenska Folkpartiet grundades år 1906 och samma år infördes allmän och lika rösträtt. Tack vare grundaren Axel Lille fick de framstegsvänliga reformvilliga krafter från början ett starkt inflytande i SFP.

Under folkpartiets historia har framstegsvänliga och mera konservativa fortgående kämpat om inflytandet. För att stärka centerkrafternas inflytande i partiet har flere försök gjorts att organisera den svenska centern till ett mera målmedvetet arbete. I denna anda grundades t.ex. Allmogeförbundet.

Generellt sett har SFP gett centerkrafterna goda verksamhetsmöjligheter. Centern har på ett tillfredsställande sätt kunnat arbeta för sina mål inom SFP, som även ur kulturell och språklig synvinkel utgjort en trygghetsgaranti.

Koncentrationsutvecklingen och det ökade medvetandet om kommande ekologiska problem har gjort att de decentralistiska krafterna aktiverat sig under 1970-talet. Aktiveringen har omfattat både den ideologiska debatten och organiseringen av det politiska arbetet. I dagens läge arbetar de decentralistiska krafterna i Svenskfinland i rikspolitiken inom **Svenska Folkpartiet**, i ungdomspolitiken inom **Svensk Ungdom** och i skol- och studentpolitiken i **Mittenförbundet**.

3. NÄRSAMHÄLLET - GRUNDENHETEN I VÅRT SAMHÄLLSBYGGANDE

3.1 NÄRSAMHÄLLET — VÅR LIVSMILJÖ

Med närsamhälle avser Svensk Ungdom en geografiskt avgränsad del av vårt samhälle där människor bor och verkar i nära gemenskap med varandra. Närsamhället skall utgöra grunden för vår samhällsbyggnad.

I närsamhället finns bostaden, arbetsplatsen, servicen och möjligheter för människan att tillbringa sin fritid. I närsamhället utjämnas de annars för skarpa gränserna mellan t.ex. arbete och fritid.

Storleken och utformningen av ett närsamhälle varierar. Det kan omfatta en kommun, en kommunedel, en by, ensmåstad eller en stadsdel. Översiktligheten och gemenskapen utgör styrkan i ett närsamhälle. Inom närsamhället träffar människor varandra, upplever att de har likartade problem, som de tillsammans kan lösa, och känner, att de lever i gemenskap.

Närsamhället utgör den naturliga miljö inom vilken människan bäst kan förverkliga sig själv med iakttagande av hänsyn till andra människor och deras rättigheter. Människan kan också utöva ett direkt inflytande på närsamhället.

Närsamhället skall också utgöra grunden för produktionen. Största delen av dem som bor inom närsamhället skall kunna få sin utkomst där och garanteras en meningsfull sysselsättning.

Den kultursfär vi lever i idag har uppstått i de fungerande närsamhällen, som funnits och ännu finns i olika delar av vårt land. Den snabba strukturförändringen och urbaniseringen har dragit undan fötterna för många fungerande närsamhällen samtidigt som existerande närsamhällsstrukturer slagits sönder i städerna.

3.2. NÄRSAMHÄLLET — EN FUNGERANDE HELHET

Med sin decentraliseringspolitik syftar Svensk Ungdom till att skapa miljöer där människorna känner hemhörighet och gemenskap. Detta sker bäst inom fungerande närmiljöer. Därför siktar decentraliseringspolitiken på att skapa närsamhällen.

Grunden för att ett närsamhälle skall kunna betraktas som en fungerande helhet, och därmed uppfattas som någonting posi-

tivt av sina invånare, är att dess struktur är mångsidig och att det därmed kan tillfredsställa människans varierande behov. Utvecklingen i vårt land har lett till ensidiga samhällen. Man har byggt sovstäder, till och från vilka människorna pendlar för att delta i arbetslivet och olika kulturaktiviteter. På landsbygden har det uppstått ensidiga miljöer, som saknar service och ett mångsidigt näringsliv.

Man har medvetet strävat till såkallade rationaliseringsvinster och trott att långtgående specialisering leder till snabbare välfärdsresultat. Det har dock visat sig att de påstådda rationaliserings- och specialiseringsvinsterna blivit diskutabla. Det mesta av industriproduktionen kan ske i små enheter. Det är endast en del, t.ex. vissa delar av processindustrin, som behöver större enheter.

Produktionen i närsamhället skall fungera på samma villkor som naturens övriga mekanismer. Man bör anpassa sig till de lokala förhållandena, hushålla med energi och råvaror och återanvända de resurser som man har till sitt förfogande. I och med att ett kretslopp skapas blir de olika delarna direkt beroende av varandra, en fungerande helhet uppstår.

En fungerande helhet inom ramen för närsamhället kräver en helt annan teknik än dagens samhälle. Det behövs resurssnål teknik gjord för produktion i liten skala och inriktad på att tillvarata de lokala resurserna och tillfredsställa de lokala behoven.

Genom att satsa på små enheter som kan anpassas till den "lilla" omgivningen uppnås positiva resultat vad beträffar arbetsmiljö, arbetsmotivation och möjligheter att påverka. En liten produktionsenhet belastar inte heller i samma utsträckning den fysiska miljön.

I de fall något område har sådana naturresurser som saknas på annat håll bör detta område naturligtvis tillfredsställa behov inom andra områden.

Livsmedelsproduktionen är en viktig bas för närsamhällena. I städerna är denna naturligtvis inte möjlig, men den omkringliggande landsbygden bör då stå i växelverkan med staden och dess delar. Koncentrationsutvecklingen har idag allvarligt rubbat balansen mellan tätorterna och den omkringliggande landsbygden. Denna balans bör återställas.

3.3. NÄRDEMOKRATIN OCH KOMMUNEN

Den decentralistiska demokratiuppfattningen utgår från att alla människor är lika värda och skall ha lika möjlighet att påverka beslutfattandet. I ett litet närsamhälle har alla möjlighet att

överblicka samhället och verkningarna av olika beslut. Detta leder till en stark betoning av närdemokratin, d.v.s att alla som verkar i en viss miljö, t.ex. ett närsamhälle, ett företag, en förening eller dylikt, direkt skall kunna påverka denna miljö. Den kommunala självbestämmanderätten är den mest utvecklade formen av närdemokrati vi har i vårt land i dag. Genom den kommunala självstyrelsen har kommuninvånarna kunnat påverka utformningen av sin närmiljö.

Svensk Ungdom vill slå vakt om den kommunala självstyrelsen. Kommunerna kan själva handha skötseln av huvuddelen av kommuninvånarnas gemensamma angelägenheter. Deras självstyrelse hotas dock idag av statliga pålagor och en statlig anslagspolitik som begränsar kommunernas handlingsfrihet. Länsstyrelsebyråkratin utgör också ett hot mot den kommunala självstyrelsen.

Många av de uppgifter, som den statliga centralbyråkratin, länsstyrelseförvaltningen och den lokala statliga förvaltningen i dag handhar, kan med fördel skötas på kommunal nivå.

Storleken på den kommunala administrationen bör vara sådan att den kan överblickas av den enskilda kommunmedlemmen. Den kommunala förvaltningen bör bygga på ett starkt förtroendemannainslag. Centralisering och byråkratisering av den kommunala beslutprocessen bör förhindras.

I de större kommunerna räcker det inte i dag endast med den traditionella kommunalförvaltningen. Kommundelsfullmäktige bör inrättas. Kommundelsfullmäktige bör ges en mera långtgående beslutanderätt i frågor som berör endast det område kommundelen omfattar.

Kommundelsfullmäktige skall särskilt ha inflytande på planeringen och på frågor som berör utbildning, kultur, social service och fritid i kommunen.

De förtroendevalda inom kommunen bör ges tillräcklig skolning för att de skall kunna sköta kommunala angelägenheter på ett sätt som motsvarar invånarnas intressen.

Den kommunala informationen bör förbättras så att förutsättningar för kommunikation mellan invånare och kommunala myndigheter åstadkoms. Informationen skall uppfattas som en naturlig del av kommunens fortlöpande verksamhet. Eftersom informationen bör ges i ett så tidigt skede som möjligt bör särskilt nämndernas behandling av olika ärenden offentliggöras. Informationen skall ta sikte på dels att öka kommuninvånarnas påverkningsmöjligheter i beslutfattandet. En förutsättning för utökad information är dock att lagen om allmänna handlingars offentlighet ändras i enlighet med Svensk Ungdoms linje för ett öppnare samhälle.

3.4. ORGANISATIONER OCH INSTITUTIONER

Trots att det skapas en stark intressegemenskap i närsamhället finns det ändå olika grupper med olika intressen och olika behov. Dessa behov och intressen tillfredsställs av olika organisationer och institutioner, vilka har en viktig uppgift i att skapa en social miljö som passar alla människor och samtidigt tillvarata deras intressen.

Framför allt gäller det att stöda den fria föreningsverksamheten genom att ge föreningarna materiella och andra resurser att fungera. Föreningarna bör själva fritt få utforma sin verksamhet. På detta sätt kan de bäst tillvarata sina medlemmars intressen.

3.5. PLANERINGEN AV NÄRSAMHÄLLET

Närsamhället fungerar utgående från nationellt och regionalt uppställda ramar och utvecklingsmål.

Den kommunala planeringen bör utgå från närsamhället som en självbärande och självstyrande enhet. Under planeringsprocessen bör människor och olika intressegrupper ges möjlighet att påverka planeringen.

Planeringen på kommunal nivå skall ses som ett medel att nå en mera målmedveten kommunalpolitik. Kommunernas planer bör grunda sig på befolknings- och andra utvecklingsmål. Planeringens mål bör vara balans och jämvikt. Man bör härvid utgå från en allsidig användning av de tillgängliga resurserna, en mångsidig samhällsstruktur och en mångsidig kulturell miljö som utgår från det lokala kulturarvet. Man bör eftersträva en harmonisk miljö som garanterar den enskilda människan såväl fysiskt som psykiskt välbefinnande.

Likformade planeringslösningar bör undvikas. Nu utgår man ofta från vissa typmodeller utan att tillräckligt beakta de lokala variationerna. Planeringen bör ta sikte på att skapa fungerande lokalsamhällen. Därför bör man ta med arbetsplatser, bostäder, service, kommunikationer, fritidssysselsättningar o.s.v. Boendemiljöerna bör vara mångsidiga och inte sterila och anonyma, vilket ofta nu är fallet.

Näringsstrukturen bör vara så mångsidig, att ett tillräckligt utbud på olika typer av arbetsplatser kan garanteras. Minskningen av antalet arbetsplatser inom t.ex. jord- och skogsbruk bör uppvägas av ett motsvarande antal nya arbetsplatser inom andra näringar. Planeringen bör ta hänsyn till befintlig bebyggelse och kulturmiljöer.

Det är därför nödvändigt att samhällsplaneringen på lokal nivå

omfattar såväl verksamhet och ekonomi som markanvändning. Dessa olika planeringsformer får inte isoleras utan bör ses som en helhet. **Planeringen får alltså inte som hittills bygga på en snäv sektorplanering.** Viktigt är att den fysiska och ekonomiska planeringen är underställd verksamhetsplaneringens mål.

Den fysiska planeringen bör utgå ifrån hur de tillgängliga markresurserna bäst skall användas. Härvid bör primärnäringarnas behov av mark prioriteras så att utövandet av dessa näringar inte försvåras. Mark för bostadsändamål och fritidssysselsättningar bör reserveras så att en mångsidig och tilltalande miljö åstadkoms.

Den ekonomiska planeringen skall ange hur de planerade åtgärderna skall finansieras, de ekonomiska avvägningarna mellan olika sektorer samt utnyttjande av olika finansieringskällor.

3.6. MÄNNISKAN I NÄRSAMHÄLLET

3.6.1 Den sociala och kulturella gemenskapen

Alla människor, oavsett fysiska och psykiska förutsättningar, boningsort, sysselsättning, inkomstnivå och samhällelig ställning, har lika värde.

Människor har olika läggning, olika begåvning och olika erfarenheter. Detta är en tillgång och inte en belastning. Man bör betona människan och hennes förmåga och vilja att uppställa samhällsnyttiga mål för sin verksamhet och förverkliga dem i samarbete med andra.

Den enskilda människans fri- och rättigheter får därför inte inte inskränka på annan människas lika fri- och rättigheter.

I dagens värld har många av de humanistiska idealen blivit döda bokstäver. Våld, likgiltighet och intolerans är utmärkande för många samhällen. Tolerans och respekt för den enskilda människan krävs.

En centraliserad samhällsbyggnad är dock ägnad att skapa sådana miljöer där de toleranta människoidealerna lätt åsidosätts. Endast i en decentraliserad samhällsbyggnad kan en sådan social och kulturell gemenskap mellan människor skapas, att människors lika värde respekteras.

I den sociala gemenskapen har allt meningsfullt arbete lika värde. Sålunda är t.ex. hemarbete inte att betrakta som en bisyssla utan som ett arbete med ett stort egenvärde.

Människan har behov av gemenskap och kontakt med andra människor. Detta bör vara en utgångspunkt vid uppbyggnaden av ett närsamhälle. Arbete, service och bostad skall inte såsom

idag skiljas åt genom stora geografiska avstånd, utan samordnas till fungerande enheter, där de berörda människorna känner hemhörighet. Behovet av gemenskap och kontakt understryker även kravet på att en människa skall ha rätt till arbete, bostad och kulturella aktiviteter på sin hemort.

Dagens socialpolitik leder ofta till en konstlad uppdelning av befolkning i från varandra skilda åldersgrupper. Genom denna indelning frántar man en avsevärd del av befolkningen möjligheten till en meningsfull sysselsättning. Växelverkan mellan åldersgrupperna bör garanteras exempelvis genom att anvisa åldringar och handikappade arbetstillfällen som lämpar sig för dem och ger kontakt med andra människor, barn, unga och medelålders.

Genom århundraden har de mänskliga aktiviteterna fått olika, mer eller mindre traditionsbundna former. Livet har växlat i enlighet med årstiderna, och det har skett en anpassning. På lokal nivå har utvecklats en kulturell särart, som i hög grad reglerat människornas förhållande till varandra och till deras omgivning.

Den snabba omstruktureringen i samhället med en snabb inflyttning till växande tätorter och införandet av nya slag av kommunikationer har dock slagit sönder den lokalt förankrade kulturen. Människan har passiverats och den kommersiella kulturen har alltmer tagit över.

Genom en aktiv kulturpolitik som tar sikte på den decentraliserade samhällsbyggnaden, byn och stadsdelen, bör människorna ges möjlighet till egen skapande verksamhet.

Kulturpolitiken i närsamhället har främst tre funktioner. Den första är att ge människor möjlighet till skapande verksamhet, till att utveckla sina särintressen och talanger samt att värna om och vidareutveckla särarten hos sitt närsamhälle. Den andra är att skapa gemenskap, kontakt och solidaritetskänsla mellan människor. Den tredje är att förmedla kännedom om andra samhällen, deras kulturyttringar och särdrag.

Den kulturella verksamheten har redan nu många naturliga utgångspunkter. Det är en ungdomsförening med ett eget föreningshus, det är en sångkör, ett fiskelag, en idrottsförening o.s.v. Styrkan i de kulturella aktiviteterna ligger i det mångsidiga föreningsliv vi har idag. Detta är en sak samhället bör slå vakt om och stöda.

Varje samhällsmedlem har rätt till trygghet. Det är dock vik-

tigt att hålla i minnet att trygghet hos en individ inte inträder enbart i och med tryggad utkomst.

Människan måste, för att känna sig trygg i sin tillvaro, även få känna hemhörighet och gemenskap på sin boningsort. Trygghetskänsla inträder i ett närsamhälle med en levande social och kulturell gemenskap, där människan kan känna sin sociala förankring.

3.6.2 Barnen och deras uppväxtmiljö

Barnaåren är av avgörande betydelse, inte bara för den enskilda individens utveckling, utan för hela samhällets utveckling. Ett växande barn tar intryck från sin omgivning, vilka sedan påverkar barnets beteende. Barnets uppväxtmiljö, förhållandet till föräldrarna och till andra människor ger grunden till barnets inställning till samhället.

Samhället måste ansvara för att alla barn får en trygg, harmonisk och stimulerande uppväxtmiljö. Barnets rättigheter bör stadgas i lag.

Många barn växer upp i negativa miljöer, både fysiskt och psykiskt ohälsosamma miljöer. Den starka koncentrationen i samhället har ytterligare ökat uppkomsten av sådana miljöer. Ensamma och sterila bostättningsområden frammanar inte en naturlig, skapande verksamhet. Då ofta båda föräldrarna förvärvsarbetsar, inskränker sig umgänget med föräldrarna endast till fritiden. Barnets tidigare naturliga kontakt till arbetslivet saknas. Barnen behöver en trygg uppväxtmiljö. En uppfostran som baserar sig på konkurrens bör motarbetas. En miljö som tillfredsställer barnens behov av trygghet, ömhet och stöd förebygger destruktivitet. Aggressivitet och våld som presenteras i t.ex. seriemagasin, film och television bör därför bortskaffas.

Svensk Ungdom anser att alla unga människor bör få utbildning i barnvård och barnpsykologi, så att de sedan har möjlighet att verka som föräldrar inte bara för egna barn utan också för andras. Alla vuxna människor har ett kollektivt ansvar för att ge barnen en harmonisk uppfostran.

Barnens uppväxtmiljö och erfarenheter från de första levnadsåren har en avgörande betydelse för hela deras senare liv. En trygg omgivning möjliggör en grundtrygghet, som senare är basen för alla sociala kontakter. Ur barnens synpunkt är hemmamiljön ofta den tryggaste omgivningen. Därför bör ett system med föräldralön utvecklas.

Dagens daghemssystem med få vårdare och många barn i stora till sammansättningen växlande grupper bör ändras. Det bör ersättas av mindre enheter med barnvård enligt syskongrupp-

principen med flere vårdare på färre barn. Barnen bör garanteras dagvård på sitt modersmål.

Vid uppbyggnaden av samhället bör speciellt barnens behov av naturliga aktiviteter beaktas. En lekplats är viktigare än en parkeringsplats.

Skolväsendet bör planeras och utvecklas så, att det gynnar de små enheterna där barnet känner trygghet.

3.6.3 Ungdomen

Ungdomen är den grupp i samhället som allra hårdast är utsatt för den hänsynslösa konkurrensen. Man konkurrerar om vitsord i skolan, om platser i utbildningsanstalter och om arbetsplatser. Samtidigt skall ungdomen kämpa för att skapa sig en plattform i livet, för att bli accepterad som en vuxen människa. Samtidigt som ungdomen söker sin plats i samhället, utsätts den för ett hårt tryck av krafter som i kommersiellt syfte utnyttjar ungdomen och dess osäkerhet. Veckotidningar, film, musik och TV utnyttjas för att ge ungdomen modeller för hur den skall finna sig själv, på konstgjord väg.

Den miljö som ungdomen lever i är därför mycket avgörande för om ungdomen lyckas finna sin plats i samhället.

En harmonisk uppväxtmiljö behövs för att den unga människan skall känna sig accepterad och omtyckt.

En stor del av tiden tillbringar ungdomen i skolan, vars miljö påverkar ungdomen och dess inställning till samhället och andra människor. Skolmiljön bör förbättras och utvecklas till en kulturellt och socialt stimulerande, demokratiskt fungerande gemenskap. I skolan finns utmärkta möjligheter att delge ungdomen kunskap om verksamhetsalternativ, betydelsen av gemenskap, skapande verksamhet samt människans förhållande till naturen.

Kontakten mellan hem och skola bör förbättras så att större förståelse mellan lärare, föräldrar och elever åstadkoms.

Principen om små skolenheter bör följas i stället för nuvarande stora gemensamma skolenheter med vida uppland, långa skolresor och dålig kontakt mellan hem och skola.

Ungdomen bör beredas möjligheter till meningsfull fritidssysselsättning. Därvid bör ungdomen beredas utrymmen och deras föreningsaktiviteter ges fortsatt stöd. Ungdomens fritidssysselsättning får dock inte isoleras från övriga samhällsaktiviteter. Ungdomens rätt till arbete, studier och utkomst bör tryggas. Meningsfulla studier och meningsfullt arbete är viktigt för att ge ungdomen en god plattform i livet.

3.6.4 Familjen

Familjen är den enhet, från vilken varje individ utgår. I familjen finns individens grundtrygghet. I familjen bör också kontakten mellan generationerna vara god.

Kärnan i närsamhället utgörs av familjen, och familjen bör beaktas vid all samhällsplanering.

Familjebegreppet bör inte uppfattas snävt. Äldringar och fysiskt och psykiskt handikappade bör inte isoleras utan ingå i familjegemenskapen.

Människor bör ha rätt att välja samlevnadsform. Valet bör dock ske med beaktande av barnets trygghet.

Familjelagstiftningen bör utvecklas så att den ger alla parter en likvärdig trygghet oberoende av valet av samlevnadsform. Kvinnorna bör få bibehålla sitt släktnamn.

3.6.5 Äldringar

Äldre människor skall ha rätt och möjligheter att verka och bo kvar i sin hemmiljö. Samhället måste skapa och stimulera till aktivitet för äldre människor, som inte kan eller vill ha kvar sin tidigare sysselsättning. Samhället skall garantera alla en tryggad ekonomi, oavsett ålder. Genom garanterad minimiinkomst och allmän pension skall de äldres ekonomiska behov tryggas. Härigenom skall de äldre endast i undantagsfall komma i behov av anstaltsvård.

4. REGIONERNA

4.1. MAKTEN SAMLAD NERIFRÅN

En region kan avgränsas på olika sätt. Viktiga avgränsningskriterier är ekonomiska kontakter, gemensamma kulturella traditioner, gemensamt språk o.s.v.

Den regionala förvaltningen bör utformas enligt principen att makten utgår från folket. Förvaltningsenheterna bör utformas så att så enhetliga och naturliga områden som möjligt hänförs till samma regionförvaltning.

För att närsamhällestanken och demokratimålsättningen skall kunna uppfyllas bör även förvaltningen på s.k. mellanstegsnivå få självstyrelseform. Grunden för en livskraftig och rättvis regionpolitik är att den har sitt ursprung och sin förankring samt förverkligas bland den befolkning som i främsta hand berörs av åtgärderna.

Samtliga beslut som innefattar centrala målsättningar för regionens utveckling bör ha sitt ursprung i en viljeyttring av denna befolkning. Den regionala självstyrelsen bör, liksom den kommunala självstyrelsen, handha samtliga de uppgifter som ej anförtrots något annat organ, d.v.s. besitta **allmän kompetens**. Dessa principer om regional självstyrelse följer huvudprincipen om en decentraliserad samhällsbyggnad.

Den regionala självstyrelsens målsättningar bör dock även följa de mål som uppställts för hela landet inom ex. utbildnings-, social- och arbetsmarknadspolitik. Den regionala självstyrelsen är det instrument som bäst förverkligar målsättningarna om en balanserad utveckling mellan och inom regionerna med ökad jämlikhet som huvudmål. Denna målsättning om en utjämning mellan regionerna bör tryggas genom statliga finansieringsbidrag.

4.2. REGIONAL UTVECKLING — ETT MÅNGSIDIGT NÄRINGSLIV

Grunden för regional självstyrelse och regional välfärd är ett mångsidigt och självständigt näringsliv. Målet bör vara att nå så stor självförsörjning som möjligt med beaktande av en ekologiskt motiverad arbetsfördelning på olika nivåer.

Förutsättningen för en utveckling mot ökad självförsörjning är att det ges rum för lokala initiativ. Småföretagsamhet bör gynnas. De främsta hindren för lokala initiativ är brist på kapital, konkurrens från utomstående storföretag, statlig lagstiftning, som gynnar stora kapitalintensiva företag framom små arbetsintensiva, och centraliseringsfrämjande tariffpolitik.

I syfte att främja en rättvis regional fördelning av det tillbudsstående kapitalet är det viktigt att regionala investeringsbanker bör fungera under regional demokratisk kontroll så att regionens allsidiga utveckling främjas med hjälp av deras låneverksamhet. Dessa investeringsbanker bör ersätta investeringsfonder på riksnivå.

De omfattande kostnadskrävande konsekvenser i form av miljöförstöring, otrivsel, fördyrad samhällsteknik o.dyl. som medföljer storindustri koncentrerad till stora centra bör i framtiden innefattas i prisbildningen. Om dessa kostnader kan inordnas i priserna, kommer också konkurrensförutsättningarna för småindustri och produktion i mindre skala att förbättras.

För att råda bot på det nuvarande resursslöseriet bör selektiva, dvs. urskiljande skatter på energi och råvaror användas. Skatter av denna art kommer att ställa stora krav på internationella och nationella storföretag som inte har något ansvar för en regions välfärd nu och i framtiden. Då dessa storföretag sak-

nar förankring i en närmiljö förlorar de också känslan för människornas bästa till förmån för en anonym apparats expansionsbehov.

En överföring av användningen av regionala naturresurser på regionalt förankrade företag är alltså ägnad att främja hushållning och ansvar för att regionens resurser inte överutnyttjas.

Skattelagstiftningen och socialskyddsavgiftssystemet bör omformas så, att de främjar användning av arbetskraft i produktionen i stället för att på ett omotiverat sätt främja en icke behovsprövad mekanisering och automatisering av produktionen. Tariffpolitiken bör utformas så att den regionala produktionen gynnas.

4.3. DEMOKRATISKT BESLUTFATTANDE

Den regionala självstyrelsen bör utgå från enheter som motsvarar dagens län eller landskap. Självstyrelsen bör syfta till att överföra allmänna och specificerade uppgifter dels från den centrala statsförvaltningen, dels från statens byråkratiska organ på regionnivå, länsstyrelserna. För länsstyrelsernas del gäller detta särskilt planeringsfrågor och övriga linjedragande uppgifter. Uppgifter som nu handhas av ett flertal specialiserade kommunalförbund kan också överföras på demokratiska, folkvalda självstyrelseorgan. Härigenom skapas förtroendemannaorgan som motsvarar den kommunala självstyrelsen.

Inom den regionala självstyrelsen bör man skapa ett välutvecklat nät av förtroendemannaorgan på olika nivåer — geografiskt och verksamhetsområdesvis — för att trygga en verklig möjlighet till medinflytande för regionens hela befolkning. Högsta beslutande organ skulle vara en fullmäktigesamling, lik landets riksdag, vilken skulle väljas genom allmänna val.

En utbyggnad av den regionala självstyrelsen får inte leda till en centraliserad beslutsprocess. Målsättningen bör vara att tillförsäkra regionens hela befolkning beslutanderätt i egna angelägenheter samt möjlighet att utforma målsättningar för regionens utveckling.

Regional självstyrelse behöver inte leda till att medborgarnas skattebörda ökar. Tvärtom ger en självstyrelse möjlighet att minska kostnaderna för centralbyråkratin i en utsträckning som på sikt leder till att regional självstyrelse är ett billigare alternativ för den enskilda människan.

4.3.1 Självständig regional planering

Med utgångspunkt från ett allmänt program med nationella rikt-

linjer för samhällets utbyggnad bör planeringen på regional nivå utformas av en regional planeringsenhet. Denna regionplanering får dock endast till sina huvudlinjer bindas vid riksplanen. Riksplaneringen bör alltså endast vara en s.k. ramplanering.

Regionplaneringen bör utformas av en enhet som utgör en fast del av den övriga regionala självstyrelsen. Olika former av samverkan mellan de regionala förvaltningsområdena och planeringsenheterna bör utbyggas.

Speciellt i fråga om planeringen bör informationen, debatten och förtroendemannainslaget utbyggas till en omfattande del av det kontinuerliga planeringsarbetet.

Den regionala självstyrelsens planering bör omfatta såväl verksamhets- och ekonomieplanering som markanvändning. Dessa planeringsområden kan inte betraktas skilt för sig utan utgör olika delar av samma helhet i regionens utveckling.

På samma sätt som riksplaneringen bör regionplaneringen göras mera programbetonad. Detaljerade planer med en omfattande rättsverkan kan i vissa fall få negativa effekter och således utgöra en broms på utvecklingen snarare än en stimulans. Regionplaneringen skall ge stöd för den kommunala planeringen och ge riktlinjer för denna.

Den regionala självstyrelsen kan även göras till fastställande myndighet för de kommunala planerna, varvid dess uppgift bör vara att granska planernas överensstämmelse med den nationella och regionala planeringens riktlinjer.

4.3.2 Beslutanderätt från stat och centralbyråkrati till regionerna

För att garantera den regionala självstyrelsens beslutanderätt i centrala regionala frågor bör kompetens och uppgifter överföras från statlig central nivå till regional nivå. Principen bör vara att endast den beslutanderätt som är nödvändig för att staten skall kunna leda och koordinera, samt sträva till att skapa jämlikhet mellan fattiga och rika regioner, bibehålls hos den statliga centralförvaltningen. Övriga beslut som berör regionen bör överföras till den regionala självstyrelsen.

Överföringen av beslutanderätt från centralförvaltningen till den regionala förvaltningen bör ses som ett viktigt led i decentraliseringen av förvaltningen.

Finland har av tradition en stark statlig förvaltning på regional nivå, dels länsförvaltning och dels statlig distriktsförvaltning.

Genom ett principbeslut av statsrådet år 1967 har länsstyrelserna utvecklats och allmän kompetens även överförts till dessa. För närvarande handläggs en omfattande mängd regionala ären-

den i statliga mellaninstansorgan som står helt utanför förtroendemannainverkan. **Den statliga förvaltningen på regional nivå bör inskränkas och koncentreras till att omfatta endast nödvändig statlig övervakning samt genomförande av vissa statliga åtgärder på regional nivå.**

Samtidigt bör den regionala självstyrelsen förverkligas. Denna bör ges en självständig budgetmakt, handha fördelningen av t.ex. bostadsstyrelsens medel, handha sjukvården och vägförvaltningen samt fastställa målsättningar och planer för regionens utveckling.

De fria sammanslutningarnas ställning på regional nivå bör samtidigt tryggas.

5. DET NATIONELLA SAMFUNDET

5.1. HUSHÅLLNING MED RESURSER

Finland är relativt fattigt på naturresurser. Landet äger inte stora fyndigheter av mineraler och har inte sådana tillgångar som olja. Finlands största rikedom är jordens avkastning, skog och åkerväxter som fortgående produceras. Grunden i Finlands näringsliv har därför kommit att bestå av det skogen och jorden kan producera. Och detta gäller fortfarande. Skogsindustriprodukterna står fortfarande för nästan hälften av vårt lands totala exportintäkter.

Landet är självförsörjande vad beträffar baslivsmedel samt en stor del av det material, som behövs för byggnadsverksamhet. Däremot är landet mycket beroende av energi-import och import av viktiga mineralråvaror.

En snabb urbanisering och omstrukturering av näringslivet har varit kännetecknen för utvecklingen under de senaste åren. Slit- och-släng-filosofin har slagit igenom. Konsumtionen har ökat snabbt, snabbare än vad landets egen produktionsapparat har utvecklats. Välfärden har följt det traditionella mönstret från andra industriländer.

Detta har gjort oss mycket beroende av utlandet. Kapital har lånats upp för köp av investeringsvaror i utlandet. Skuldbördan i utlandet har ökat snabbt.

Finland bör ha en egen välfärdsmodell. Denna bör bygga på långt gående självförsörjning. I och med att naturresurserna är begränsade är det nödvändigt att bygga upp en produktionsapparat som bygger på återanvändning. I princip går allt avfall att använda på nytt.

En sträng sparsamhet med resurserna bör iakttas. Detta gäller såväl energi som råvaror.

Jord- och skogsbruket bör fortsättningsvis inneha en central roll i den finländska nationalhushållningen.

Finland har råd att tillämpa en egen utvecklingsmodell som syftar till en höjning av livskvaliteten. Att därtmot fortsätta med rovdrift i form av hänsynslös exploatering av naturresurserna och nedsmutsning av naturen kan allvarligt rubba balansen i det finländska samhället. Konsumtion är inget självändamål.

5.2. EKONOMISK POLITIK

5.2.1 En styrd och ramplanerad marknadsekonomi

Svensk Ungdom utgår ifrån att alla resurser är begränsade och att förbrukningen bör anpassas till de knappa resurserna. Mängden, kvaliteten och variationen av de oförbrukade resurserna blir då ett nytt mått på välfärden. Vi eftersträvar ett långsiktigt högresurssamhälle.

Den ekonomiska politiken bör underkastas den allmänna välfärdspolitiken, och en utjämning av levnadsstandarden bör ske. Eftersom en okontrollerad marknadsekonomi inte bidrar till en ökad välfärd i dylik mening, bör de offentliga myndigheterna träda in med åtgärder som garanterar en förbättrad hushållning med arbetskraft och naturtillgångar och en större regional balans, meningsfull sysselsättning för alla människor, jämlikhet och god miljö i fungerande samhällen.

Statsmakten bör i samarbete med kommunerna och andra planerande myndigheter uppgöra långsiktiga hushållningsplaner för att förhindra obalans i det sociala och ekonomiska systemet. En fri prisbildning är dock eftersträvansvärd i alla fall då den medför ett ändamålsenligt utnyttjande av resurserna.

De offentliga myndigheterna bör koordinera sina åtgärder så att dessa samfällt betjänar de mål som uppställts för samhället utveckling. För att de uppgjorda hushållningsplanerna skall kunna förverkligas bör kommunerna, de regionala självstyrelseorganen och statsmakten ges tillräckliga styrinstrument.

5.2.2 Olika former av ägande

Ägandet är inget självändamål utan ett medel att uppnå individuell och gemensam välfärd. Ägandet bör ses som någonting positivt, så länge det inte utnyttjas för att utöva makt över andra människor eller till en rovdrift av naturresurserna. Ägandet bör vara fördelat och kontrollerat så, att det skapar jämlikhet mellan människor. Centralisering av ägandet bör motarbetas. Sålunda är det väsentligt, att inflytandet över och ansvaret för

näringslivet i största möjliga grad tillhör människorna i närsamhället. Ett medel i denna strävan är att vid sidan av det privata ägandet utöka olika former av gemensamt ägande.

Samägda företag borde bildas främst inom industrin om man på detta sätt kan decentralisera inflytandet över produktionen. Detsamma gäller service- och handelsföretag. Kommunernas kompetens bör utökas i syfte att möjliggöra en aktivare ekonomisk politik och egen företagsamhet.

Det statliga ägandet får inte ses som någonting oantastbart, utan bör kunna spridas till kommunerna och deras invånare.

5.2.3 Näringspolitiken

Näringspolitiken skall bygga på en helhetssyn på lokalsamhället. Statliga och kommunala åtgärder bör bl.a. genom kreditpolitiken, beskattningsåtgärder, handelspolitik och u-områdespolitik stöda sådana näringar, som med hänsyn till arbetskraften och naturförhållandena kan anpassas till det lilla samhället. Småföretagsamheten och de små produktionsenheterna bör därför stimuleras, medan olika former av makt- och produktionskoncentration måste motarbetas.

De multinationella företagen utgör ett allvarligt hot mot en självständig näringspolitik. Deras inflytande i vårt land bör därför motarbetas.

5.2.4 Kreditväsendet

Kreditväsendet bör fås att direkt betjäna de allmänna välfärdspolitiska målsättningarna. Kreditgivningen skall medverka till att skapa ett decentraliserat näringsliv som står i samklang med de ekologiska kraven på balans med naturen.

Kreditgivningen bör därför speciellt beakta de krav små- och medelstor industri ställer. Däremot bör kreditgivning som strävar till att skapa stora och koncentrerade enheter försvåras.

Kreditbesluten bör fattas decentraliserat inom ett system med region- och lokalbanker. Kommunernas och regionalförvaltningens inflytande på kreditgivningen bör stärkas.

Kreditväsendet bör verka för sparsamhet med resurserna och därför försvåra kreditgivning för lyxkonsumtion.

Räntepolitiken bör ha en social utgångspunkt. Räntorna för bostäder, studielån, lån till näringar med långsam kapitalomsättning o.s.v. bör ha en lägre räntesats.

U-områdenas behov av krediter bör speciellt uppmärksammas. Regionala investeringsfonder bör grundas.

5.2.5 Skattepolitiken

Skattepolitiken är ett av de effektivaste instrumenten att verka för en inkomstutjämning mellan individer men också mellan regioner. Inkomst-, konsumtions- och förmögenhetsbeskattningen bör utformas så att oskäligheten i konsumtion och höga förmögenhetsvinster skärs bort.

Dagens näringsbeskattning gynnar expanderande, kapitalintensiva företag, som kan göra stora avskrivningar och fonderingar i jämförelse med småföretag, som inte vill eller kan expandera. En omändring av lagstiftningen bör ske så att småföretagen inte drabbas.

Ett allvarligt missförhållande är att man valt att beskatta produktionsfaktorn arbetskraft i form av socialskyddsavgifter. Detta innebär att man tvingar företagen att spara på användningen av mänsklig arbetskraft. I stället skapas ett konstlat stort behov att investera i mekanisering och automation, vilket leder till en större förbrukning av naturresurser. I syfte att underlätta förhållandena för arbetskraftsintensiva småföretag vore det naturligt att samla in en del av den nödiga medlen för socialskyddet t.ex. i form av energiförbrukningsskatt. Också skatt på förbrukning av knappa råvaror bör prövas. Skattepolitiken bör syfta till att befrämja sparsamhet med de knappa naturresurserna.

Dagens skattesystem är trots talrika reformer mycket invecklat. En förenkling av skattesystemet bör ske. Enskilda personer har idag väldigt svårt att överblicka sin beskattning. Tillräcklig hjälp bör ges för att den enskilda skattebetalarens rättsskydd skall vara garanterat.

De oförändrade skatteskalorna har drabbat små- och medelinkomsttagare hårt. Skatteskalorna bör kontinuerligt justeras i takt med inflationen. Småinkomsttagarnas skattebörda bör lättas.

Den kommunala beskattningen uppvisar stora orättvisor mellan kommunerna. Nu drabbas t.ex. de som bor i glesbygdskommunerna hårt av ett högt skattörepris. Genom en aktiv regionpolitik bör trycket på skattöret i olika kommuner utjämnas.

På lång sikt bör man införa ett skattesystem där det är endast kommunerna som progressivt beskattar den enskilda perso-

nen, medan regionen i sin tur beskattar kommunen och staten beskattar regionen.

5.2.6 Inkomstpolitiken och arbetsmarknadspolitik

Genom inkomstpolitiken regleras fördelningen av inkomsterna i samhället. Principen har varit att arbete belönas. Man har dock sett alltför inskränkt på begreppet arbete. Också sk. ickeproduktivt arbete har egenvärde. Sålunda bör t.ex. hemarbete värderas lika högt som arbete inom någon produktionsprocess.

Huvudmålet med inkomstpolitiken bör vara att uppnå en jämnare fördelning av inkomsterna i samhället. Detta kräver att inkomstpolitiken följer principen om lika lön för lika arbete, och att den utvidgas till att omfatta också hemmaarbetande och andra människor, vars insatser inte räknas som arbete idag. Inkomstpolitiken bör vara solidarisk till sin karaktär.

Ett minimiinkomstsystem bör skapas. Enligt detta garanteras varje medborgare en dräglig utkomst.

Vid inkomstuppgörelser bör de lågavlönades lönekrav prioriteras. Dessutom måste samhället verka för en utjämning mellan inkomstgrupperna.

Som arbetsgivare skall de offentliga myndigheterna vara föregångare.

Lönepolitiken bör utformas så, att stress motverkas, och så, att en bättre arbetsmiljö skapas. Därför bör ackordsystemet i sin nuvarande form avskaffas. I stället bör alla ges tidslön, eventuellt kompletterat med prestationstillägg.

Arbetsmarknadsorganisationerna har en mycket viktig roll i samhället. Den fackliga organiseringen bör uppmuntras. Samtidigt bör fackorganisationernas inre demokrati utvecklas. I enlighet med demokratiska principer bör fackföreningsverksamhet inte bindas till någon enskild samhällsåskådning.

Centrala inkomstavtal är att föredra i de fall att de bidrar till en solidarisk inkomstpolitik. De centrala avtalsuppgörelserna får dock inte leda till en maktkoncentration eller en maktöverföring från demokratiska beslutfattande organ till arbetsmarknadsparterna.

5.2.7 Lokaliseringspolitik

Lokaliseringspolitiken är av central betydelse i strävan att uppnå en jämn fördelning av arbete, bostäder och service mellan olika delar av landet och inom regionerna. Principen bör vara att arbetsplatserna flyttas till arbetskraften och inte tvärtom. Därför bör man frångå en politik som förutsätter rörlig arbets-

kraft och i stället gå in för en aktiv lokaliseringsspolitik, som syftar till decentralisering.

Vid planeringsbeslut bör krav ställas på balans mellan olika typer av arbete, bostäder och service.

En negativ etablerings- och investeringskontroll bör införas så, att etableringar och investeringar i överhettade områden görs beroende av myndigheternas tillstånd. S.k. negativ planering innebär att planerna definierar vilka former av etableringar och investeringar, som inte får företas inom ett geografiskt område eller inom en viss tidsperiod. Däremot är det företagets sak att besluta om, var man etablerar sig inom de områden, som är öppna för etableringar av det slag, som berörs i den "negativa" ramplanen. De offentliga investeringarna bör ske i överensstämmelse med de mål som uppställts för landets regionpolitik. Kommunernas rätt att säga nej till etableringar bör fortsättningsvis garanteras. Statsmakten får inte påtvinga en kommun en etablering. Primärnärningarna får inte undanträngas av nyetableringar.

Vid nya lokaliseringar bör miljöfaktorerna beaktas. En ren miljö också efter etableringen bör garanteras.

5.2.8 Sysselsättningspolitik

Målet för sysselsättningspolitiken bör vara att ge alla människor en meningsfull sysselsättning på hemorten. Under lågkonjunktur krävs det speciella insatser av samhället för att garantera full sysselsättning. Till detta bidrar en aktiv konjunkturpolitik.

Ingen näringsgren, som är nyttig för människan, får diskrimineras, utan bör behandlas som likvärdig alla andra. Koncentrationen av näringslivet till de större tätorterna har lett till en snedvridning av arbetsplatsutbudet. Den rörliga arbetskraftens politik bör ersättas av en aktiv lokaliseringsspolitik för att föra arbetsplatserna dit där arbetskraften finns.

Lantbrukets tillgång på arbetskraft bör tryggas. Samtidigt bör kombinationsyrken stödas.

Stressen och konkurrensen inom arbetslivet har slagit ut många människor, framför allt fysiskt och psykiskt handikappade. Arbetstakten och arbetsmiljön bör vara sådana att alla människor kan ha ett meningsfullt arbete.

Barnfamiljernas speciella behov bör tillgodoses för att ge föräldrarna jämlika möjligheter till meningsfull sysselsättning.

De handikappade bör speciellt uppmärksammas så att de skall kunna få regelbundet arbete.

5.2.9 Arbetsmiljön

Människan tillbringar en stor del av sin tid på sin arbetsplats. Upplevelsen av arbetet och trivseln på arbetsplatsen utgör därmed en väsentlig del av människans livskvalitet.

För att arbetet skall främja en god livskvalitet måste den arbetande kunna uppleva arbetet som meningsfullt. Arbetaren måste kunna förstå arbetsresultatets innebörd och betydelse för medmänniskorna.

Dessa mål kan bäst nås om arbetsmiljön präglas av demokratiskt medinflytande för alla arbetande och om arbetsplatsen är trygg och säker.

I dagens läge präglas större arbetsplatser oftast av auktoritär hierarki. En stor del av olycksfallen i vårt land sker också på arbetsplatserna. Varken gemenskap eller trygghet i arbetsmiljön kan förverkligas i en sådan situation.

Det är därför viktigt att motarbeta stress och nedbrytande konkurrens. Detta sker lämpligast genom en utvecklad lönepolitik, där ackordlönesystemet i sin nuvarande form är avskaffat. Arbetsmomentet bör göras intressant. I stället för nuvarande arbetsformer borde man gå in för att arbetet görs i grupp och att en och samma arbetstagare har möjlighet att delta i utförandet av flera arbetsmoment.

Buller, dam, gaser och andra föroreningar utsätter många arbetstagare för onödiga hälsorisker. Arbetstagarna bör ges möjlighet att vara med och utforma sin arbetsmiljö. Samtidigt bör arbetstagarna ges skolning för att kunna uppfatta och bekämpa olika faromoment i anslutning till arbetet.

Till arbetsmiljöfrågorna hör också arbetstiderna. Skiftesarbete bör undvikas och flexibel arbetstid införas så långt det är möjligt.

Genom en utvecklad arbetsplatshälsovård bör de anställdas hälsotillstånd regelbundet övervakas. Den förebyggande hälsovården och arbetsplatsmotionen bör utvecklas.

En person som på grund av hälsoskäl inte kan ha kvar sitt tidigare arbete bör ges ett nytt arbete som motsvarar hans förväntningar och som inte innebär en sänkt levnadsstandard.

I speciellt tunga och slitsamma jobb bör pensionsåldern kunna sänkas och arbetstiden kunna förkortas.

5.2.10 Konsumentpolitik

Alla människor är på ett eller annat sätt konsumenter. Vi har valfrihet att välja mellan varor. Teoretiskt är det meningen, att denna valfrihet skall styra marknadsekonomin. Det stora ut-

budet av varor och tjänster i kombination med en omfattande reklam gör det dock svårt för de flesta människor att verkligen välja. Många behov är skapade och inte verkliga.

En stor del av nationalprodukten utgörs av den privata konsumtionen. Konsumtionens inriktning och omfattning är därför ett centralt samhällsintresse.

Beroende på inkomster, intressen och ställning i samhället har människorna olika konsumtionsmönster. Alla har dock en grundkonsumtion bestående av centrala förnödenheter såsom livsmedel, bostad, kläder och vissa tjänster. Utöver dessa varierar konsumtionsmönstret mycket.

Konsumtionen bör inriktas, så att lyxkonsumtion och konsumtion av slit- och-släng-varor minimeras. Konsumtionen bör följa den allmänna målsättningen om sparsamhet med resurserna. Kulturaktiviteter, utbildning, motion, friluftsliv o.s.v. får inte förkvävas av materiell konsumtion.

En konsument har idag ofta mycket svårt att avgöra om en vara motsvarar de förväntningar konsumenten ställer på den. Konsumenten bör ges ett ökat skydd mot inköp av undermåliga varor. Detta gäller inte enbart varor för den privata konsumtionen utan också sådana förnödenheter, som är viktiga för förvärvande av inkomsten.

Alla varor bör förses med en varudeklaration, som är uppgjord av oberoende myndigheter. Produktionen av slit- och-släng-varor och varor innehållande farliga ämnen samt varor som är farliga för miljön bör begränsas t.ex. med hjälp av beskattning. Redan i skolan bör en ingående undervisning ges i konsumentupplysning.

Marknadsföringen är en viktig del av konsumtionen. Genom en satsning på närsamhällen kan ett välutbyggt nät av närservicepunkter upprätthållas. Varor från närbutiker kan också kvalitetsmässigt mycket lättare övervakas av konsumenten tack vare en direkt kontakt med försäljarna.

Stormarknader och stora butikskedjor lockar mycket mera till oöverlagda köp än närbutiker. Samtidigt är det svårare för konsumenten att få upprättelse i händelse av en undermålig vara.

En typisk snedvridning i produktionen är det slöseri med förpackningar, som förekommer i snart sagt alla grenar av handeln.

Genom dagens massiva reklam lockas konsumenterna till köp som dels inte motsvaras av några verkliga behov och dels inte är förenliga med konsumentens ekonomiska situation. Dagens

storproduktion av olika konsumtionsvaror har inte fördelar vad beträffar de egentliga tillverkningskostnaderna, utan överlägsenheten ligger i en marknadsföringsapparat, med vilken inga småföretag kan konkurrera. Denna konkurrens är snedvriden, eftersom den inte bygger på en varas duglighet, utan på vem som har större resurser för en massiv reklam.

Genom lagstiftningsåtgärder bör reklamens informationsvärde höjas. Reklam för varor som är uppenbart skadliga för människan bör förbjudas. Reklam som har till syftemål att öka konsumtionen av onödiga varor och tjänster samt varor som bygger på rovdrift av naturresurserna bör beskattas.

Den nya lagstiftningen om konsumentskyddet utgör ett välkommet framsteg. Särskild tonvikt bör läggas vid att garantera den enskilda konsumentens möjligheter att få sina berättigade krav på rättsskydd tillgodosedda.

I reklamen får inte associativa värden, d.v.s. värden som vädjar till känslor och status, användas. Könssdiskriminerande reklam och reklam, som nedvärderar människan, bör stoppas.

Konsumentpolitiken bör ha som mål att minska lyxkonsumtionen och leda in konsumtionen på beständiga och icke-miljöförstörande varor.

5.3. NÄRINGSLEVET

5.3.1 Primärnäringarna

Primärnäringarna såsom jord- och skogsbruk och fiske har alltid haft en stor betydelse i vårt land. Ännu har dessa näringsgrenar en proportionellt sett större betydelse i vårt land än i de flesta andra i-länder.

Genom ett starkt lantbruk har Finland en tryggad livsmedelsförsörjning inte bara nu utan också långt i framtiden. Det är därför ett självändamål att upprätthålla ett starkt lantbruk i vårt land.

Den globala livsmedelssituationen med ökande livsmedelsbrist i många u-länder gör, att Finland inte har ansvar enbart för sin egen livsmedelsproduktion, utan landet bör också bidra till att underlätta den totala livsmedelssituationen i världen.

Lantbruket bör bygga på familj jordbruket. Samtidigt är det viktigt att man inte skiljer åt jord- och skogsbruket. Genom att kombinera jord- och skogsbruk kan man utjämna sysselsättningen inom lantbruket samtidigt som man har garantier för att skogsvärden är effektiv.

Men lantbruket har inte en uppgift enbart som livsmedelsproducent. Lantbruket utgör grunden för landsbygden. Det utgör

stommen i en decentraliserad samhällsbyggnad. Det kulturlandskap vi upplever som en värdefull tillgång för vårt land är ett resultat av lantbrukets verksamhet genom århundraden.

För att garantera lantbrukets fortbestånd bör markpolitiken utformas så att den mark som används för aktivt jordbruk är skyddad. Vid generationsskifte får inte jordbrukarna drabbas av de stegrade markvärdespriserna, utan odlingsmarkens pris bör ses mot bakgrunden av markens värde som producent av livsmedel. Nedläggningen av odlingsmark bör motarbetas och användandet av åkermark för andra ändamål än jordbruksändamål bör minimeras.

Utvecklingen av lantbruket bör ske i samma takt som det skapas nya arbetsplatser inom andra näringsgrenar på landsbygden. Finland har inte förutsättningar för ett storjordbruk av den typ som finns i många andra i-länder. Både de geografiska och kapitalsmässiga faktorerna förhindrar en dylik utveckling.

Samtidigt som man slår vakt om familjejordbruket bör man tillse att lantbrukarna har möjligheter till biinkomster.

Den starka mekaniseringen och specialiseringen har lett till att jordbruket idag är mera utsatt för störningar. De stegrade priserna på t.ex. handelsgödsel gör det nödvändigt, att man dämpar användningen av olika kemiska preparat till förmån för användning av arealer. Överhuvudtaget bör lantbruket utvecklas i en så miljövänlig och giftfri riktning som bara är möjligt.

Skogsbruket bör bibehållas som en oskiljaktig del av lantbruket. Den starka mekaniseringen av skogsbruket utgör ett hot mot det självständiga, bondeägda skogsbruket. Lantbrukarna bör i högre utsträckning handha avverkningen och utdrivningen av virke samt skogsvården.

Fiskets relativa betydelse för landets hela ekonomi är liten. Men fisket har en stor betydelse som producent av viktiga livsmedel, och fiskets betydelse som näringsgren är avgörande för många skärgårdsområden. Fiskarna bör garanteras ett tillräckligt högt och stabilt riktpreis för alla sina produkter. Samtidigt bör den inhemska fiskemarknaden skyddas mot utländsk konkurrens.

För alla primärnäringsgar gäller att förädlingen av deras produkter bör handhas av företag som står deras utövare nära, så att det kan ske inom ramen för närsamhället. Koncentrationen inom de producentägda företagen bör stoppas. Detta är speciellt motiverat med tanke på att livsmedelproduktionen skall tillfredsställa behov, som är spridda över hela landet.

5.3.2 Industri och service

Industrins och servicens utformning bör vara sådan att dessa

näringsgrenar kan anpassas till det lilla samhället. Samhället har genomlevt en period, där man utgått ifrån att stordriftens fördelar är någonting oantastbart. Övertron på stordriften har dock visat sig vara felaktig. En stark koncentration av produktionen medför inte längre rationaliseringsvinster utan stora kostnader p.g.a. ökad administration, försämrad miljö, koncentration av befolkningen och främlingsskap bland de anställda.

Produktionen bör därför byggas upp kring små enheter. Dessa kan anpassas till närsamhället. T.ex. en liten kommun är inte betjänt av en storindustri. Verksamheten bör inriktas på att tillfredsställa lokala behov. På detta sätt kan transporterna minimeras.

Samtidigt som man satsar på små enheter, bör man satsa på sådana industrigrenar, som är viktig för det finländska samhället.

För att råda bot på handelsbalansproblemen bör inhemsk industri som ersätter behovet av import av utländska varor understödjas. Förädlingsgraden för t.ex. träförädlingsindustrin bör höjas. Finland bör sträva till att sälja endast färdiga varor och inte halvfabrikat eller råvaror.

5.4. KOMMUNIKATIONER

Det industrialiserade samhället kännetecknas av stor rörlighet och utnyttjar därför ett omfattande kommunikationsnät. Kommunikationspolitiken liksom den allmänna samhällspolitiken bör ta sikte på att minska behovet av kommunikationer.

Goda kommunikationer är för en ort, en region och en landsända av avgörande betydelse för dess förutsättningar att försörja sina invånare. Eftersom regional jämbördighet eftersträvas, måste då också målet för trafikpolitiken vara, att alla delar av landet har en god trafikförsörjning. Trafikpolitiken som ett starkt styrmedel i den allmänna samhällspolitiken bör betonas.

Vid avgöranden i trafikpolitiska frågor bör ett nytt samhälls-ekonomiskt mera fullständigt betraktelsesätt införas. Sålunda bör i val av trafikmedel inte beaktas enbart prognosvärden för trafikutvecklingen. Framförallt bör beaktas anläggnings-, drifts- och energikostnader, miljöfaktorer, anpassning till landskap och redan befintlig bebyggelse, markanvändning, trafiksäkerhetsaspekter samt regionpolitiska aspekter.

Vid valet av trafikmedel bör särskilt järnvägstrafik och kollektiv landsvägstrafik prioriteras. Det kollektiva trafikalternativet bör bli dominerande. Behovet av privat personbilstrafik bör göras så litet som möjligt. Därför bör stor uppmärksamhet fästas

vid smidigheten, bekvämligheten och priset på kollektiva trafikformer.

Trafiksäkerheten för fotgängare och cyklister bör förbättras. Motortrafiken bör i hög grad avskiljas från fotgängar- och cykeltrafiken. I stadsmiljö bör man skapa privatbilsfria stadscentra. Ur miljösynpunkt sett är spårvägs- och trådbusstrafik att föredra.

I landsortstrafiken bör kollektivtrafiken ordnas så att järnvägs- trafiken smidigt kompletteras med bussförbindelser, som utgör stommen i landsbygdens kollektivtrafik. Glesbygdstrafiken har speciella problem, som nödvändiggör bruk av personbil. Statsstödd kollektivtrafik bör utvecklas.

Kommunikationerna i skärgården bör byggas ut med förbindelsebåtar, hyrflyg, svävarfarkoster och — där det är lämpligt — vägar och förbättrade bro- och färjförbindelser.

Trafiken mellan regionerna bör ske per järnväg, buss och per flyg. Inrikesflyget bör underhålla och bygga ut sitt nät.

För alla former av samfärdsel bör gälla principen om sjunkande kilometerpris vid växande avstånd. All godstransport bör företrädesvis ske per järnväg. För längre godstransporter bör sjöfarten, hamnarna, och möjligheten till utnyttjande av insjösystemet utvecklas, likaså användningen av stockflottning.

En övergång till kollektivtrafik som huvudsakligt trafikmedel minskar trafikolycksrisken. Trafiksäkerheten bör dessutom ökas genom en förnyad planering, utvidgad körskolning och en omfattande trafikundervisning redan i skolan.

5.5. DEMOKRATIN I DET FINLÄNSKA SAMHÄLLET

Med demokrati åsyftas inte enbart en statsapparat, eller en maktteknik, som säkrar proportionellt riktigt inflytande åt olika åsiktsgrupper i samhället. Med demokratin avses någonting mycket mera. Demokrati är en känsla och ett sätt att leva, ett uttryck för individens okränkbarhet. **Man kan säga att demokrati är rätten för människor att regionalt i inbördes samspel sköta sina angelägenheter och forma sin framtid.**

En fungerande demokrati innebär rätten till fri åsikts- och opinionsbildning, rätten till mötesfrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet. Rätten till att använda sitt modersmål hör också till demokratis väsen. Den språkliga jämlikheten bör under alla omständigheter tryggas.

Demokratin kan inte uppfattas som någonting stillastående. Den bör hela tiden vidareutvecklas för att ge människorna verkliga möjligheter till inflytande och för att motverka allt slag av maktmissbruk. Demokratin gäller inte enbart en nivå i samhället utan

gäller alla nivåer allt från familjen, kommundelen till de mellanfolkliga relationerna. Samtidigt utgör jämlikheten en förutsättning för demokrati.

5.5.1 Den centrala statsmakten

Den centrala statsmakten innehas av de av medborgarna genom allmän och lika rösträtt valda ombuden, riksdagen. Riksdagens ställning bör stärkas. Detta får inte ske på den kommunala eller regionala självstyrelsens bekostnad, utan bör gälla den statliga byråkratin och den ekonomiska makten.

Den centrala statsmakten i vårt land bygger på den traditionella fördelningen av makten i en lagstiftande, en dömande och en verkställande. Denna uppdelning är ändamålsenlig men bör utvecklas. Sålunda bör riksdagens inflytande och kontroll över den verkställande makten stärkas. Den lagstiftande myndighetens, dvs riksdagens inflytande har inte stärkts på samma sätt som den verkställande makten i form av svällande byråkrati gjort. En avgörande förbättring kan ske genom att överföra en del av den statliga centralbyråkratin till den regionala och kommunala självstyrelsens organ. På detta sätt kan också maktmissbruk motverkas.

Riksdagen skall som högsta beslutande organ i samhället göra upp ramar för samhällsverksamheten på olika nivåer.

Presidentens befogenheter bör i stort sett bevaras, särskilt vad beträffar skötseln av de utrikespolitiska frågorna. Riksdagens möjligheter att delta i skötseln av de utrikespolitiska angelägenheterna bör utvecklas.

Presidentens rätt att genom veto uppskjuta en lags ikraftträdande bör bibehållas. Statsrådet bör handha avgivandet av lagpropositioner och författningar.

Samhället har blivit allt mer invecklat. Därmed har den enskilda människans möjligheter att överblicka de olika samhällsfunktionerna, som berör henne, minskat. Människan har blivit mer utlämnad för maktmissbruk och rättsmissbruk. Rättsskyddet bör därför utvecklas. De dömande myndigheterna bör ges tillräckliga resurser för att snabbt och rättvist behandla olika rättsfall. Rätten till gratis rättshjälp och gratis rättegångar bör utvecklas.

Alltfler "rättsfall", dvs. ärenden som berör den enskilda människans rättigheter, behandlas idag av olika förvaltningsorgan på kommunal, regional och statlig nivå. Rätten till insyn i dessa myndigheters verksamhet bör utvidgas. Människorna bör redan tidigt ges information om olika samhällsåtgärder som påverkar deras rättigheter.

5.5.2 Ekonomisk demokrati

En omfattande sektor som dagligen påverkar våra livsvillkor står ännu utanför demokratiens ramar. Här avses stora delar av den ekonomiska makten.

Idag är ägandet i form av aktieinnehav i princip avgörande för inflytande i ett företag. Men inte ens alla som innehar aktier har möjlighet till reellt inflytande. Makten är mycket koncentrerad både inom det privata och statliga näringslivet. En liten elit bestående av företagsledare, direktörer och olika slag av experter upprätthåller en teknokratisk och byråkratisk makt på vilken få aktieägare kan inverka. **Det är nödvändigt, att de anställda som en del av demokratin i samhället, ges ett reellt inflytande på den omgivning de verkar i. Företagsdemokratin bör därför förverkligas.**

Den koncentrerade ekonomiska makten leder till många samhälleliga problem. Eftersom det ekonomiska beslutsfattandet utförs utgående från företagsekonomiska kalkyler och inte beaktar den samhälleliga helheten, prioriteras de företagsekonomiska synpunkterna, när företagsekonomiska och samhällsekonomiska intressen står i strid med varandra. Arbetslöshet, resursslöseri och samhällsnyttig produktion blir ofta följden.

Samhällets inflytande över de ekonomiska besluten måste ökas. Den centrala statsmakten bör med olika styrmedel inrikta produktionen, så att slöseriet med naturresurserna minimeras, och så att samhällsekonomiska synpunkter t.ex. på lokalisering och produktionsenheternas storlek kommer i första hand. I kooperativa företag bör företagsdemokratin ordnas så att både medlemmarnas och de anställdas krav på inflytande tillgodoses.

Inom den offentliga sektorn bör också de anställdas rätt till medinflytande ordnas. Detta får dock inte inkräkta på den politiska demokratin.

Samtidigt som de anställdas medinflytande garanteras bör samhället och i synnerhet kommunernas möjligheter att medverka vid t.ex. beslut om etableringar, utvidgning av driften och inskränkningar i driften utvecklas.

All maktkoncentration inom näringslivet bör motarbetas.

5.5.3 En demokratisk riksplanering

Riktlinjerna för utvecklingen av samhället och olika verksamheter bör uppdras i en demokratisk riksplanering. En hushållningsplan bör utgöra grunden för övrig riksplanering.

I hushållningsplanen bör vårt lands viktigaste resurser inventeras. Med denna inventering som grund bör hushållnings- och användningsplaner på lång sikt uppgöras för viktiga resurser.

Viktiga delar i denna hushållning utgörs hos oss av resurser som skogen, sötvattnet, viktiga mineraler osv. Hushållningsplaneringen bör stegvis utvidgas till att omfatta allt flere resurser.

Hushållningsplanerna bör ta sikte på att ge både nuvarande och kommande generationer en så hög välfärd som möjligt. För att möjliggöra detta bör den övriga resursplaneringen kombineras med en befolkningsplanering, som fastslår befolkningsramarna för de olika regionerna. Målet för befolkningsplaneringen bör vara att skapa ett decentralistiskt bosättningsmönster med balans mellan regionerna.

Produktionsplaneringen bör utformas utgående från hushållnings- och befolkningsplaner.

Riksplaneringen skall inte medföra en detaljerad plan, utan bör inrikta sig på att ange ramarna och koordinera utvecklingsmål-sättningen inom olika samhällssektorer.

Riksplaneringen bör i första hand uppbyggas enligt s.k. negativa planeringsprinciper. Detta innebär att detaljdirigering av lägre instansers verksamhet och företags lokaliserings- och investeringsbeslut inte behövs. Riksplaneringen anger ramarna för verksamheten, så att man t.ex. definierar vilka etableringar, som inte får ske inom en viss region och vilken art av produktion som inte är önskvärd.

Riksplaneringen konkretiseras på lägre nivå av regionala och kommunala helhetsplaner.

5.5.4 Informationen

Informationen innehar en central roll i en demokratisk beslutsprocess. Kunskap är makt. För att göra möjligheterna till påverkan större bör informationen utökas, göras mera lättillgänglig samt aktivare delges befolkningen.

Då det gäller samhällets information till sina medborgare fäster Svensk Ungdom vikt vid förnyandet av de lagar och förordningar, som reglerar förhållandet. Speciellt bör den föråldrade lagen om allmänna handlingars offentlighet förnyas i enlighet med SU:s linje för ett mera demokratiskt samhälle.

Yttrandefriheten är en viktig del av vår demokrati. Men det räcker inte med stadganden om att yttrandefriheten är garanterad. Förutsättningar för dess förverkligande bör garanteras.

Grunden för vår yttrandefrihet utgöres av den fria tidningspressen. Samhället bör tillse att tidningspressens verksamhetslinje inte blir beroende av privata kapitalintressen men inte heller av statsmaktens gunst.

Alla samhällskretsar bör ges möjlighet att genom tidningspressen framföra sina åsikter, påtala brister i samhället och dess delar samt skapa opinion.

Tidningspressen får inte heller gynna centraliseringen i samhället. Därför bör lokalpressens ställning tryggas. Staten bör ge tidningspressen stöd så att den fortgående kan utvecklas fritt från bindningar till snäva enskilda intressen. Detta stöd bör i huvudsak räknas på basen av trycknings-, distributionskostnader osv.

Vår yttrandefrihet är inte betjänt av en sensationsjournalistik, som ofta skadar grunderna för demokratin och kränker den enskilda människans integritet.

TV och radio har blivit informationsmedia, som idag når praktiskt taget alla människor. Den starkt centralstyrda radio- och TV-verksamheten verkar dock inte idag helt i enlighet med demokratis spelregler. Nonchalansen mot den svenskspråkiga befolkningens rättmätiga krav på en egen TV-kanal visar, att Rundradion blivit en stat i staten.

Samtidigt bör det ske en satsning på den regionala TV- och radioverksamheten. På detta sätt kan rundradion bättre betjäna regionernas behov av information, samtidigt som den centraliserade informationsmakten bryts.

Kabel-TV bör ställas under samhällets kontroll, i första hand via kommunerna.

5.5.5 Organisationerna

Föreningsfriheten hör till de grundläggande rättigheterna i vårt land. Genom att sluta sig samman till föreningar kan människor verka för sina ideal och intressen. Utan organiserade föreningar skulle inte den finländska demokratin fungera.

Genom organisationerna kan människor engagera sig, skapa gemenskap och förverkliga sina intressen.

Ett aktivt föreningsliv utgör grunden för största delen av den kulturella verksamheten i vårt land.

Liksom på andra nivåer i samhället bör också de demokratiska spelreglerna gälla inom föreningslivet. Speciellt viktigt är att de politiska partierna och intresseorganisationerna har en inre demokrati, som utgår från den enskilda medlemmen.

På samma sätt som man har rätt att vara med i en förening, bör rätten att stå utanför olika organisationer också garanteras. Samhället bör på olika sätt stöda det fria föreningslivet. Detta sker genom direkta understöd för verksamheten och genom att samhället ställer lokaliteter och material till förfogande för föreningarna.

5.6. SOCIALPOLITIK

5.6.1 Trygghet och jämlikhet

Socialpolitikens uppgift i samhället är att garantera trygghet och främja jämlikhet. Detta innebär att socialpolitiken dels bör syfta till att genom förebyggande åtgärder förhindra att sociala missförhållanden uppstår, dels att korrigera de missförhållanden, som den övriga samhällspolitiken lämnar obeaktade.

Socialpolitiken får inte ses som en isolerad sektor. Vid planeringen och utbyggnaden av samhället bör socialpolitiken aktivt tas med för att skapa miljöer, som förhindrar uppkomsten av sociala missförhållanden. En viktig del av socialpolitiken blir därför att medverka till att skapa en decentraliserad samhällsbyggnad.

I den förebyggande verksamheten tar socialpolitiken sikte på hela befolkningen. I arbetet för att korrigera de luckor som samhällets utveckling skapar blir de eftersatta befolkningsgrupperna föremål för socialpolitiska åtgärder. Det är här i hög grad fråga om att garantera de grupper, som i penningekonomin har en relativt sett svag köpkraft, en dräglig utkomst.

5.6.2 Garanterad minimiinkomst åt alla

Dagens socialskyddssystem är oenhetligt och söndersplittrat i ett stort antal komponenter. Systemet har uppbyggts bitvis varvid man strävat till att eliminera missförhållanden med beaktande av deras angelägenhetsgrad. Denna metod har emellertid också gett stora grupper med organisatorisk kraft fördelar i kampen om begränsade resurser jämfört med små splittrade grupper. Därför har länge många små grupper av enskilda, t.ex. lantbrukare, småföretagare, saknat det socialskydd som tillkommit majoriteten av befolkningen.

Det är i dagens läge uppenbart att rättvisa i socialskyddet aldrig kan uppnås utan att hela systemet förenklas och görs helhetsbetonat.

I enlighet med detta bör socialskyddets olika sektorer utvecklas och samordnas till ett minimiinkomstsystem. Ett sådant skulle innebära att alla medborgare från en viss ålder garanteras en minimiinkomst som på sikt bör få en storlek som motsvarar den stadgade minimilön som minst måste utbetalas till alla i arbetslivet aktiva människor. Detta innebär att olika samhälleliga bidragsformer t.ex. pensioner och studiestöd, inordnas i samma helhetssystem.

Minimiinkomstsystemet kan praktiskt genomföras på flera sätt.

En möjlighet är att tillämpa principen om negativ beskattning. Denna innebär att skattesystemet görs så att det blir dubbelriktat: människor över en viss inkomstnivå betalar skatt i normal ordning, människor med inkomster under denna nivå erhåller stöd av samhället i form av negativ skatt. Skatteskalorna måste i ett system som detta utformas så smidigt att inga tröskелеffekter, som kunde inverka negativt på lusten att arbeta uppstår. Svagheten i detta system är svårigheten att erhålla uppgifter om behov av stöd i det skede stödet verkligen behövs.

De praktiska svårigheterna med ett minimiinkomstsystem är dock inte sådana, att de skulle omöjliggöra systemet. Ett minimiinkomstsystem blir inte heller särskilt kostsamt för samhället, eftersom det dels eliminerar en omfattande kostsam byråkrati, dels eliminerar överföringar av samhällsmedel till personer med tillräckliga inkomster.

Fördelarna med ett minimiinkomstsystem jämfört med dagens pensionssystem är uppenbara. En pension i form av garanterad minimiinkomst ställer inte olika pensionärsgrupper i en ojämlig ställning, vilket är fallet med dagens komplicerade och splittrade system. Dessutom dödar det inte den aktiva pensionärens lust att utföra nyttigt arbete, eftersom skatteskalorna i ett minimiinkomstsystem alltid kan utformas så att det lönar sig att arbeta. Å andra sidan uppstår inte heller något tvång att arbeta i och med att grundtryggheten är garanterad.

Samma resonemang som för pensionssystemet gäller också för studiestödssystemet och andra motsvarande stödformer. Inom ramen för ett minimiinkomstsystem finns det realistiska möjligheter att genomföra ett rättvist studielönesystem.

5.6.3 Hälso och sjukvård

God hälsa har avgörande inflytande på varje människas livskvalitet. Utan en sådan går varje människa miste om mycket, som livet i övrigt kan bjuda. **Samhällets uppbyggnad bör därför utformas så, att den är ägnad att främja en hög hälsolivå bland medborgarna. Centrala inslag i hälsopolitiken blir därför att skapa trygga och trivsamma arbets- och boendemiljöer — fungerande lokalsamhällen.**

Hälsovården kan uppdelas i allmän hälsobefrämjande samhällspolitik och i åtgärder som direkt hos den enskilde individen är ägnade att utveckla en god hälsa.

Bland samhällspolitiska åtgärder kan nämnas bättre miljövård i allmänhet, utvecklat arbetsskydd, tryggare trafik, säkrare bostäder osv. Ur individens synvinkel blir regelbundna och sun-

da livsvanor, hälsosam mat fri från gifter, avstressat arbetsliv, aktiv friluftsliv- och motionsverksamhet samt regelbundna hälsokontroller viktiga inslag i den preventiva hälsovården. Det är samhällets sak att ge de enskilda möjligheter att leva ett hälso-befrämjande liv.

Eftersom människan är en levande och därmed också åldrande varelse behövs en fungerande sjukvård. Hälsovårdens uppgift är att minimera behovet av sjukvård.

Samhällets sjukvård bör sträva till att garantera alla en billig och god sjukvård oberoende av hemort och socialgruppsstillhörighet.

Den öppna vården bör utvecklas. Öppen vård är inte enbart ekonomiskt fördelaktig utan också ägnad att främja den sjukes trivsel. Anstaltvården bör komplettera den öppna vården. Här har den folkhälsovetenskap som i praktiken håller på att förverkligas inneburit ett stort steg framåt. **I det fortsatta förverkligandet av lagen bör man dock i högre grad uppmärksamma de mänskliga resurserna inom sjukvården i förhållande till de materiella.** Utvecklingen inom sjukvården har tyvärr kännetecknats av stora och kostsamma investeringar i byggnader och utrustning, medan personalfrågorna åsidosatts. Det är därför av största vikt att med omsorg handha hälso- och sjukvårdspersonalens utbildning, sociala frågor och lönepolitik. Därtill har hälsovårdslagen lett till en koncentration inom sjukvården, vilket förlängt avstånden mellan vårdinrättningar och patienterna, och därmed sänkt vårdens standard.

Alla kommersiella drag inom hälso- och sjukvården bör stävjas. Tillgång till vård får inte bli beroende av förmögenhet. Därför bör läkarnas privata mottagningsverksamhet noggrant regleras.

Produktionen av läkemedel bör utformas med strängt iakttagande av ändamålsenligheten. Efterfrågeframkallande reklam bör förhindras — endast saklig information om läkemedlens användning bör spridas. Nya läkemedel bör noggrant utprovas så att eventuella biverkningar minimeras.

5.6.4 Bostadspolitik

Möjligheterna att skapa trivsamma bostäder och boendemiljöer är intimt sammanknippade med den allmänna samhällsutvecklingen. Dagens starka koncentration av arbetsplatser och befolkning har också blivit ett hinder i vägen för skötseln av bostadspolitiken. Förutsättningar för en god bostadspolitik skapas endast genom en heltäckande decentralistisk samhällsutveckling. Endast i så fall kan människorna garanteras trivsam-

ma, naturnära och barnvänliga boendemiljöer, som allsidigt kan tillgodose människans behov.

För att möjliggöra en linjeförändring i bostadspolitiken måste maktkoncentrationen till bostadsstyrelsen brytas genom att uppgifter överförs till regionnivå.

För att främja ett ekologiskt riktigt byggande bör staten förändra kostnadsmonstret inom byggnadsbranschen så att det blir mera fördelaktigt att använda ekologiskt lämpligt byggnadsmaterial, resurssparande byggnadsmetoder, teknologi osv. Detta kan göras genom att beskatta användningen av t.ex. resurs- och energikrävande byggnadsteknologi medan sparande teknologi kan subventioneras.

Både med tanke på ekologin och befolkningens önskemål är det viktigt att i allt högre utsträckning satsa på byggande av småhus. Samhällsplaneringen bör utformas så att småhusbebyggelse möjliggörs och höghusbebyggelsen begränsas.

En omfattande småhusbebyggelse är möjlig endast i ett decentraliserat bosättningsmönster. Då blir det också möjligt att undvika att bygga bostadsområden, industriområden och annat på bördig jordbruksmark, vilket är av största vikt med tanke på livsmedelssituationen i världen.

Markpolitiken bör utformas så att markens pris hålles på en rimlig nivå. Detta är betydelsefullt både med tanke på jordbrukets utveckling och strävandena att sänka bostadskostnaderna. Markvärdesstegring, som beror av åtgärder som vidtagits av samhället, bör också tillkomma detta. Det bör vara samhällets sak att bevisa att markvärdesstegring skett på grund av åtgärd, som vidtagits av samhället. Både ur den enskildes synvinkel och ur ekologisk synvinkel är det orsak att utöka renoveringen av gamla hus. En sådan bevarande sanering är resurssparande och undviker att slå sönder människornas boendemiljöer.

Boendekostnaderna utgör en alltför stor del av människornas totala levnadskostnader. Bostadspolitiken bör planeras så att en jämn och stabil bostadsproduktion kan garanteras. Tack vare en stabil produktion kan brister på byggnadsmaterial, arbetskraft, kapital osv. undvikas. Brist på centrala faktorer i bostadsbyggandet har varit ägnad att driva byggnadskostnaderna i höjden. Samhället bör vid behov använda olika former av pris-kontroll för att garantera skäliga boendekostnader. De sämst ställda bör erhålla direkt bostadsstöd av samhället. Detta stöd bör vid övergången till ett system för allmän minimiinkomst inordnas i detta.

Målet för bostadspolitiken bör vara att alla skall kunna skaffa sig en egen bostad till rimliga kostnader. I dagens läge bör

därför lånetiden för bostadslån kraftigt förlängas. Räntekostnaderna bör utjämnas över hela lånetiden så att inga oöverkomliga tröskeffekter uppstår.

5.6.5 Barndagvård

Förhållandena under barndomen är avgörande för varje människas utveckling. Barnen bör därför garanteras en trygg och impulsrik uppväxtmiljö. Detta innebär att barnen måste få både god omvårdnad och möjlighet att uppleva och erfara nya saker.

I det industrialiserade samhället är det naturligt att båda föräldrarna deltar i arbetslivet. **I enlighet med principen om jämlikhet mellan könen bör båda föräldrarna ha en reell valfrihet mellan att delta i arbete utanför hemmet och att utföra arbete i hemmet genom att vårda barn.** För att denna valfrihet skall kunna förverkligas måste dels tillräckligt antal barndagvårdsplatser stå till buds, dels familjerna garanteras ekonomiska möjligheter att handha vården av barnen hemma. Vid dagvård vid anstalt måste barnen ges en så god vård att de kan känna sig trygga. Antalet barn per vårdare måste därför hållas litet. Vid vård i hemmet är det viktigt att barnen inte isoleras utan ges möjlighet till impulser och nya upplevelser.

I ett system med allmän minimiinkomst bör minimiinkomsten kompletteras med barntillägg så att varje familj har råd att vårda barnet hemma eller vårda det i daghem. Barntillägget, som är en vidareutveckling av det nuvarande barnbidraget, bör likasom minimiinkomsten vara beskattningsbar inkomst så att samhällets resurser inte förslösas på förmögna familjer som inte behöver stöd.

5.6.6 Kriminalvård

Tillväxtsamhällets expansion har sönderslagit människornas närmiljöer — fungerande samhällen. Flyttningsrörelserna har gjort många rotlösa. Snabbt uppkomna nya samhällen — ofta sovstäder, saknar traditioner och gemenskap. Denna utveckling är ägnad att öka brottslighet och mentala problem. Särskilt utsatt är ungdomen, som inte kan känna samhörighet med det anonyma samhället.

Den fortsatta samhällspolitiken bör sträva till ett samhälle i balans som undviker brottslighetsframkallande problem. Genom små samhällen och trivsamma boende- och arbetsmiljöer kan också brottsligheten stävjas.

I alla samhällen finns dock alltid en viss brottslighet. I dagens läge bör vi också räkna med rätt stora problem en rätt lång

tid framåt. Till samhällets uppgifter hör att ge sina medborgare ett tillräckligt skydd mot denna brottslighet. Brottsligheten kan minskas i första hand genom förebyggande åtgärder, men för att ge medborgarna skydd i dagens våldsfrämjande koncentrationssamhälle, bör polisväsendet inneha tillräckliga resurser. I städerna bör ett system med kvarterpolis införas. I användningen av sina resurser har polisväsendet ett stort ansvar så att inte oskyldiga medborgare utsätts för polisens åtgärder. Polisen bör helt inrikta sig på stävjandet av brottslighet, inte t.ex. på att påverka den politiska utvecklingen.

Kriminalvården bör ta sikte på att ge de vårdade möjlighet att fungera på normalt sätt i samhället. Psykologin bör här tas till hjälp. Internerna ianstalter bör ges möjlighet att utbilda sig och sysselsätta sig med nyttig och utvecklande verksamhet. Isoleringsgraden för interner bör utformas med beaktande av deras farlighet för övriga medborgare. I princip bör man sträva till att stegvis minska isoleringen så att de intagna kan utveckla en naturlig kontakt med samhället, t.ex. genom nattfängelser så att de intagna arbetar normalt ute i samhället på dagarna.

5.6.7 Tobak, alkohol och narkotika

De flesta människor känner ibland behov av att frikoppla sig från dagens bekymmer och minska stressen. Dessa möjligheter finner människan på olika sätt. En del sätt kan vara nyttiga och utvecklande, t.ex. att idrotta eller lyssna till musik, medan andra åtminstone vid missbruk är skadliga. Bland dessa skadliga finns olika stimulerande njutningsmedel, såsom tobak, alkohol och narkotika.

Av dessa är narkotikan ett nytt fenomen, som inte länge varit känt i vår kultur. I narkotikans fall är det därför möjligt att tillämpa förbud, vilket också bör göras.

Tobaken och alkoholen har länge hört till vår kultur. Förbud skulle därför inte nå önskade effekter, vilket också erfarenheten visar.

Reklam för både tobak och alkohol bör vara förbjuden. I vartdera fallet bör en prispolitik, som är ägnad att minimera konsumtionen tillämpas. Man bör alltså utgå från att en rimlig konsumtion kommer att finnas. I dagens läge förefaller det motiverat att i första hand höja tobakspriserna.

Ungdomen bör i skola och hem uppfostras till en sund livsföring så att den lär sig undgå tobakens och alkoholens skadeverkningar. I dagens läge är det särskilt viktigt att motarbeta användande av tobak och alkohol under tonåren.

5.6.8 Jämlikhet mellan könen

Ett område där samhällets spontana mekanismer särskilt misslyckats är i frågan om jämlikhet mellan könen. Försättningsvis erhåller kvinnorna sämre lön än männen, diskrimineras på arbetsmarknaden och behandlas förnedrande i reklam.

Alla människor bör erhålla lika lön för lika arbete. Arbetsplatser bör besättas enligt kompetens, inte efter kön. Förnedrande reklam bör förbjudas.

Arbetsfördelningen mellan man och kvinna, t.ex. i hemmet, bör utformas enligt var och ens anlag och förutsättningar, utan att utgå från varken inrotade fördomar eller en konstlad vilja att eliminera all arbetsfördelning.

5.6.9 Fritid och motion

Den tekniska utvecklingen har lett till att många människor rör sig alldeles för litet. Man tar hiss i stället för att gå i trappor, man åker bil i stället för att gå osv. Överallt produceras arbetsbesparande maskiner, som hindrar människorna från att i sin normala miljö få sitt behov av fysisk rörelse tillgodosett. Detta har lett till att en motionsindustri har byggts upp. Man åker motorbåt men har en roddmaskin hemma, man åker bil, men har en konditionscykel i garaget. Detta är den paradoxala verkligheten för många tätortsbor i dessa energikrisens dagar.

I stället för att bygga upp en dylik motionsindustri borde samhället byggas upp så att åtminstone en del av motionsbehovet tillgodoses genom det dagliga arbetet. Förutom detta bör människorna garanteras möjligheter att röra sig i naturen, till ett konditionsfrämjande friluftsliv inom nära räckhåll från bostäderna och till konditionsbefrämjande inomhusidrott.

Det är för samhället en självskriven uppgift att garantera sina medlemmar givande och meningsfulla fritidsaktiviteter. Sålunda bör möjligheter till mångsidig fritidsverksamhet skapas i alla kommuner genom en förnuftig kommunal anslagspolitik samt genom att sträva till att trygga olika aktivitetsformers likabehandling.

5.7 KULTUR

5.7.1 Skapa jämlikhet och självförverkligande

Kulturen är ett uttryck för all vår verksamhet. Kulturen uttrycker människornas förhållande till varandra och till omgivningen. Kulturen är vårt sätt att leva.

Kulturen kan inte isoleras från samhället i övrigt utan står i växelverkan med samhällsstrukturen. Det traditionella finländ-

ska kulturmönstret har i hög grad brutits sönder av utvecklingen mot ökad urbanisering och koncentration. Utmärkande för denna tendens är att den omedelbara gemenskap som präglar den traditionella folkliga kulturen håller på att utbytas mot en anonym masskultur. Denna masskultur förkväver lätt de enskilda människornas och de små gruppernas självständiga och aktiva verksamhet.

I stället kommersialiseras kulturaktiviteterna, så att man särskiljer mellan yrkesmässiga kulturproducenter och ett stort antal mottagande, ofta passiva, kulturkonsumenter. Man talar om kulturutbud och efterfrågan. Detta kulturmönster kunde jämföras med en rationalisering av mänskliga kontakter — samhället blir omänskligare. Till detta mönster hör också internationell likriktning i form av masskultur och utsuddning av nationella, regionala och lokala kulturella särdrag.

Den finlandssvenska folkliga kulturen, som den utformats i fungerande närsamhällen på landsbygden och i städerna, innehåller rika traditioner, som hotas av kommersialiseringen. Sammanhållningen mellan människorna, samarbetsviljan och gemenskapskänslan hotas. Dessa tillgångar försvinner i trängselområdenas anonymitet och masssamhället försöker ersätta dem genom att skapa behov av och möjlighet till ökad konsumtion. De som inte orkar med stress- och masssamhället förfaller till missbruk av alkohol och narkotika eller får mentala problem — då erbjuder samhället socialkuratorer och vårdanstalter.

En rik kultur kan vi främja genom att arbeta för ett samhälle i balans med fungerande närmiljöer. Vi får därför inte avskilja kulturpolitiken från den allmänna samhällsutvecklingen. Kulturpolitiken bör främja jämlikhet, demokrati och solidaritet mellan människorna. Kulturen bör skapa kritiska och aktiva människor som kan och har möjlighet att förverkliga sig själva. Detta sker genom att alla är med och skapar kulturen utgående från egna behov och egna förutsättningar.

5.7.2 Utveckla den nationella särpräglade kulturen

Den finländska folkliga kulturen är rik och mångsidig och utgör en särpräglad livsform. Hela det finländska folket bör försvara och utveckla den finländska kulturen. Detta innebär att varje befolkningsgrupp, regional, lokal, språklig osv., bör ta ansvar för utvecklandet av det positiva i sina egna traditioner. Samhället bör stöda dessa strävanden oberoende av om det är fråga om tavastlänningar, karelare, finlandssvenskar eller samer. Många rika och levande minoritetskulturer bildar en stark och rik nationell kultur.

Det finlandssvenska kulturarvet är rikt. Det har utvecklats under en lång tid och påverkats av de speciella förhållanden som finlandssvenskarna lever i. Vi är en språklig minoritet inom det finländska samhället. Vi är en del av det finländska samhället men p.g.a. bl.a. det egna språket har i många avseenden en egen kulturtradition skapats. Inflytandet från Sverige och Norden i övrigt har av naturliga orsaker varit stort, om dock ej dominerande.

Det är på detta finlandssvenska kulturarv som vi skall bygga vidare. Detta är dock inte lätt i dagens urbaniserade samhälle med hård konkurrens från den kommersiella kulturen. Dock finns det ett rikt kulturarv att utgå från. Vi kan nämna det rika föreningslivet, spelmanstraditionen, amatörteatrarna osv. Denna kultur bör i dagens läge stödas för att kunna överleva. Den är nämligen inte skapad för ett urbaniserat samhälle som vi har idag utan för ett samhälle byggt på fungerande närmiljöer. På lång sikt tryggas och utvecklas kulturen bäst genom en strukturomvandling i samhället. På kort sikt bör man med åtgärder från samhällets sida trygga den nationella kulturens fortbestånd.

5.7.3 Kulturell verksamhet och aktivitet

En god kulturell verksamhet engagerar och aktiverar folk för positiva värden, t.ex. gemenskap, solidaritet, tolerans. Utgående från detta bör man i första hand understöda sådan kulturell verksamhet som inte bygger på en liten aktiv professionell elit som agerar, mer eller mindre högklassigt, för en stor passiv massa. Dessa kulturformer bör dock inte strypas, eftersom de rätt använda kan föra med sig mycket positivt, men de bör dock komma på andra plats. På första plats bör folkkulturen komma, eftersom den på ett helt annat sätt bygger på ett stort deltagande av amatörer — vanligt folk. Exempel på detta är folkdansen, spelmansmusiken, amatörteatrarna och studiecirkelarna. Dessa bör ges verksamhetsmöjligheter främst genom att kommunerna materiellt understöder de föreningar, som står bakom dessa kulturaktiviteter.

En annan viktig bedömningsgrund för en kulturaktivitet är förutom hur många personer den aktiverar till direkt deltagande, hur många personer den når. Detta är viktigt ur framför allt jämlikhetssynvinkel. Här kan man konstatera att TV:n är ett överlägset medium. Trots att TV:n ingalunda har en aktiverande funktion har den p.g.a. sin räckvidd en viktig roll, i och med att den kan förmedla t.ex. opera och teater till människor, som aldrig annars skulle ha möjlighet att njuta av dessa kulturformer. TV:ns programutbud bör utformas så att det ger en realistisk och mångsidig bild av verkligheten.

5.7.4 Religionen

Den kristna religionen har haft stort inflytande på vår kultur och de värderingar som den omhuldar. Begrepp som rätt och fel, humanismen och synen på människan har ofta sin grund i kristna ideal. Trots att denna grund tolkats mycket olika genom tiderna har kristendomen aldrig förlorat sin betydelse.

I det finländska samhället har kristendomen bl.a. via statskyrkan men också genom frikyrkliga rörelser haft och har stort inflytande. Kyrkan har haft en mycket stor roll som bl.a. folkbildare, skapare av traditioner, förmedlare av kontakter mellan myndigheter och människor samt människorna emellan och som socialvårdsinstitution. Numera har stat och kommun övertagit de flesta allmänna uppgifter som kyrkan tidigare innehade. Detta har inneburit att kyrkans direkta inflytande över samhällslivet har minskat och att kyrkans huvudsakliga arbetsfält flyttats över till det personliga planet.

I dagens samhälle fyller de religiösa organisationerna en viktig uppgift t.ex. i ungdomsarbetet och socialvårdsarbetet. Ofta sker detta på frivillig bas, vilket är det bästa sättet att bedriva dylikt arbete. De religiösa samfundet bör verka fristående från staten. På grund av kyrkans och de övriga religiösa organisationernas tidigare och nuvarande inflytande bör samhället och skolan ge information om de religiösa organisationerna och om religionen i allmänhet. Denna undervisning får dock inte sträva till att övertyga om någon viss religion eller inriktnings överlägsenhet utan presentera trosinriktningarna. Religionsundervisningen liksom de religiösa organisationernas egen informationsverksamhet bör inte användas som täckmantel för politisk propaganda. Intolerans på det religiösa området, eller utgående från religiösa dogmer, bör kraftigt motarbetas.

5.8 UTBILDNING

5.8.1 Utbildning för jämlikhet och demokrati

Utbildningen är ett centralt medel för att styra samhällsutvecklingen i riktning mot ökad jämlikhet och demokrati. Utbildningen bör dels ge alla lika möjligheter, dels ge en gedigen allmänbildning och medvetet uppföstra till demokratiska attityder och sådan medvetenhet om samhällsproblemen, som är viktig för att åstadkomma förändringar.

Särskilt viktigt är att språklig och regional jämlikhet förverkligas med avseende å utbudet på utbildning. All utbildning bör garanteras även på svenska i vårt land. All utbildning bör vara avgiftsfri.

Med tanke på att mänsklighetens mest centrala problem i framtiden kommer att vara naturresursernas begränsning och återställandet av den ekologiska balansen bör skolan särskilt ge eleverna sådan kunskap, som främjar deras förmåga att förstå och behärska dessa problem.

Med decentralisering i utbildningen avses inte endast en regionalt jämlik spridning av skolor och utbildningsplatser utan även förverkligandet av en fungerande närdemokrati i utbildningsväsendet. Decentralisering innebär också ökat inflytande på utbildningen på regional nivå — inom ramen för en demokratisk mellanstegsförvaltning.

5.8.2 Utbildningens struktur

En obligatorisk **förskola** från 6 års ålder bör införas. I framtiden kan denna utsträckas till att gälla även 5-åringar. Förskolan bör bereda barnen för den egentliga skolgången, utan att direkt sikta på att ett visst lärostoff bör inläras. Även för glesbygdernas del bör förskolan kunna förverkligas, lämpligen i nära samband med lösningen av barndagvården.

Den för alla gemensamma nioåriga **grundskolan** bör på sikt utbyggas med ett tionde skolår, varvid särskild vikt lägges vid arbetspraktiken som en integrerad del av utbildningen. I grundskolan bör lärostoffet i allt väsentligt vara gemensamt för eleverna, medan nivågrupperingar bör avvisas. På grundskolans högstadium bör eleverna dock kunna välja frivilliga tillvalsämnen i enlighet med sina behov och önskemål. Särskild vikt bör läggas vid stödundervisning och andra arbetsformer avsedda att övervinna studiesvårigheter.

Mellanstadiet bör reformeras så att gymnasiet och den yrkesinriktade utbildningen verkligen jämsställs. Detta sker genom att man i yrkesskolan inför fler teoretiska och allmänna ämnen samt att man i gymnasiet kombinerar den teoretiska utbildningen med praktisk undervisning. Målet på lång sikt är att man inte väljer mellan teoretiska eller praktiska studier utan att man väljer utbildningssektor, t.ex. teknik, vård, odling, förvaltning osv.

Alla människor bör få en **yrkesutbildning**. Yrkesläroanstalterna bör kunna ge grundkompetens för högskolestudier, varvid alla återvändsgränder bör undvikas. Gymnasiet bör bevaras som en allmänbildande utbildningsform med särskild inriktning på humanistiska, natur- och samhällsvetenskapliga studieinriktningar på högskolestadiet. Gymnasiet bör dock ge allmän kompetens för samtliga högskolesektorer.

Folkhögskolan bör ges en plats i utbildningssystemet som motsvarar denna skolforms traditioner och viktiga roll idag. Folk-

högskolan bör särskilt fylla regionala utbildningsbehov, som inte till alla delar kan tillfredsställas genom den förenhetligade skolan. Folkhögskolans betydelse inom vuxenutbildningen är särskilt stor.

Högskoleutbildningen i vårt land bör förenhetligas vad beträffar nivån. Högskolorna bör ge en akademisk grundexamen, på vilken man sedan kan bygga vidare. Man bör dock kunna avsluta sina studier på vilken nivå som helst och få slutbetyg för det man studerat. Högskoleutbildningen bör ske i samband med forskning. Både undervisningen och forskningen bör följa tvärvetenskaplighetens princip. Högskolorna bör bli regionala så att de tjänar den region som de befinner sig i och utbildar den arbetskraft som regionen behöver.

Vuxenutbildningen i form av fort- och vidareutbildning samt omskolning, måste byggas ut enligt principen om en genom hela livet fortgående utbildning. Folkhögskolorna, medborgar- och arbetarinstituten samt etermedia bör utnyttjas i vuxenutbildningens tjänst effektivare än hittills. En av vuxenutbildningens målsättningar bör vara att överbygga de utbildningsklyftor som uppstått mellan generationerna i takt med att utbildningen utbyggs.

5.8.3 Demokrati i utbildningen

Principen om en demokratisk förvaltning bör genomgående tillämpas på alla stadier i utbildningen. Avsikten bör vara att genom en decentralisering av beslutfattandet ge påverkningsmöjligheter för elever, studerande och lärare i deras närmiljö. På förskolestadiet bör barnen vänjas vid demokratiska attityder.

I grundskolan bör skoldemokratin förverkligas i olika former anpassade för lågstadiet och högstadiet. Stor vikt bör läggas vid den demokratiska planeringen på klassnivån, en verksamhet som bör integreras med undervisningen i övrigt.

För gymnasiernas och yrkesskolornas del bör skoldemokratin förverkligas i enlighet med de principer läroverksråden och yrkesskolråden följt. Demokratin bör vidareutvecklas och fördjupas varvid tyngdpunkten bör ligga vid planeringen av undervisningen.

I institut och högskolor bör med det snaraste en demokratisk förvaltning införas. För högskolornas del bör denna baseras på principen en man — en röst.

5.8.4 Decentralisering av utbildningsmöjligheterna, små enheter

Enligt SU:s uppfattning bör skolsystemet bygga på små enheter och en så jämlik spridning av utbildningsmöjligheterna som

möjligt. Särskilt gäller detta krav grundutbildningen och speciellt dess lågstadium. Byskolan och stadsdelsskolan måste få fortsätta och samhället bör garantera de små skolorna samma verksamhetsmöjligheter som de större.

En decentralisering av utbildningen på mellanstadiet samt institut och högskolor bör ske. Nygrundandet av högskolor under 60- och 70-talen har varit en riktig satsning från samhällets sida och bör nu följas upp med åtgärder för att stärka de nya högskoleenheterna.

På svenskt håll är det angelägnast att under de närmaste åren stärka den nya svenska högskoleenheten i Vasa. Finlands-svensk högskoleutbildning bör i huvudsak meddelas på tre orter, Helsingfors, Vasa och Åbo, varvid Vasa är i behov av en förstärkning.

Den finlandssvenska högskoleutbildningen är i behov av ett koordinerande organ som planerar verksamheten. Det är ett livsintresse för finlandssvenskarna att garantera den svenska utbildningens framtid vid tvåspråkiga högskolor som Helsingfors Universitet och Tekniska högskolan.

5.8.5 Undervisningens innehåll

Utgående från en decentralistisk samhällssyn bör målsättningar för den undervisning skolorna ger eleverna, uppställas. Bland dessa målsättningar understrykes särskilt uppfostran till demokratiska attityder och förmedlande av kunskap i samhällslivets funktioner och de krav naturen och miljöns bevarande ställer på samhället. Utbildningen bör främja fred, jämlikhet och internationell solidaritet.

Undervisningen bör vara tvärvetenskaplig och ha en konkret anknytning till samhälls- och yrkesliv. Därför anser SU det väsentligt att andelen yrkesorienterande undervisning utökas i skolan, särskilt i form av direkt yrkespraktik redan i grundutbildningen.

Alla människor bör ges en bred allmänbildning, och specialisering i ett alltför tidigt skede av studierna får inte förekomma. All utbildning bör ge möjligheter till vidare utbildning inom området och byte av område utan större svårigheter.

Utbildningen skall inte endast förmedla formell kunskap utan även medverka till att individerna utvecklas till självständiga och harmoniska människor med ett levande intresse för kulturens olika yttringar. Undervisning bör inriktas på att utveckla andra färdigheter hos eleverna än den egentliga kunskapsinhämtningen, t.ex. behovet av en systematisk undervisning i motionsfrämjande verksamhet.

5.8.6 Pedagogiken

Pedagogiken i undervisningen bör särskilt inriktas på övervinandet av studiesvårigheter för att alla elevers kunskapsnivå skall göras så hög som möjligt. Stödundervisningen bör integreras på ett naturligt sätt i den övriga undervisningen. Lärarutbildningen bör syfta till att göra lärarna förmögna att differentiera sin undervisning med beaktande av elevernas olika behov, förutsättningar och inlärningssätt. Metoderna bör variera, för att olika begåvningsinriktningar skall beaktas jämnt.

En absolut förutsättning för en ändamålsenlig pedagogisk verksamhet är att klassenheterna är tillräckligt små. En generell sänkning av elevantalet på alla nivåer och i alla grupper bör genomföras.

5.9. FORSKNING

5.9.1 En obunden grundforskning

En förutsättning för att reell ny kunskap skall kunna utvecklas är att möjlighet skapas för en omfattande obunden grundforskning. En obunden grundforskning innebär att demokratiska forskningsenheter bör garanteras tillräckliga finansiella resurser utan bindning till finansiärerna. Endast så kan kritiska, fördomsfria och förutsättningslösa forskningsmiljöer skapas.

I dagens läge har grundforskningen kraftigt försumrats. Både statsmakt och enskilda forskningsfinansiärer har inriktat sitt stöd för forskningen på konkreta forskningsprojekt vilka bör vara lönsamma för finansiären. I och med att lönsamheten i grundforskningen är svårämbar har grundforskningen försumrats.

Den obundna grundforskningen hotas också av statsmaktens strävanden att kringskära högskolornas autonomi. Å andra sidan utgör högskolornas odemokratiska inre förvaltning en broms för skapandet av kritiska och mångsidiga forskningsmiljöer. För att främja grundforskningen bör högskolornas autonomi förstärkas och högskolornas inre förvaltning demokratiseras. Samhällets forskningsresurser bör sedan kanaliseras till dessa demokratiska och självstyrande forskningsenheter, som inte enbart är skickade att handha en högtstående grundforskning utan också att utföra viktig målforskning.

5.9.2 Forskning för människans behov

Världens och särskilt vårt lands forskningsresurser är begränsade. Samtidigt brottas världen med ofantliga problem som med hjälp av vetenskaplig utveckling kan elimineras eller mild-

ras. Problem som forskningen kraftigt bör inriktas på är resursproblemen, miljöförstöringen, världssvälten osv.

Trots dessa problems ofantliga betydelse för hela mänskligheten försummas de i forskningen. I stället satsas ofantliga forskningsresurser på militärändamål, på att utveckla allt effektivare förstörelsevapen.

Forskningsresurserna i världen och i vårt land bör nu inriktas på problem som är avgörande för mänskligheten. Med hjälp av tillräckliga forskningsresurser kan många problem som idag verkar olösliga lösas. För att garantera denna omfördelning av resurserna är en ökad insyn i forskningsarbetet nödvändig genom ökat internationellt samarbete. En ökad insyn och ökat vetenskapligt utbyte är också ägnat att främja vetenskapens utveckling. Samtidigt kan den ur ekologisk synvinkel nödvändiga tvärvetenskapligheten utvecklas.

5.10. FÖRSVARSVÄSENDET

Ett lands relationer till omvärlden och dess säkerhetspolitiska situation beror på ett flertal omständigheter: den egna utrikespolitiken, atmosfären i landets närmaste grannskap och det allmänna geopolitiska läget är alla dylika. I allmänhet brukar man se ett lands säkerhetspolitik som en funktion av utrikespolitiken och försvarspolitiken. Dessas inbördes betydelse varierar mycket.

Finlands säkerhetspolitik bygger på landets erfarenheter från senaste krig. I enlighet härmed har huvudvikten i Finlands säkerhetspolitik lagts vid utrikespolitiken, som i enlighet med Paasikivi-Kekkonen-linjen utvecklats till en aktiv, fredssträvande neutralitetspolitik. Men också försvarspolitiken ingår som en viktig del i landets säkerhetspolitik. Därför bör också försvarspolitiken stöda vårt lands allmänna säkerhetspolitiska strävanden: att främja fred och samarbete utgående från neutralitetens grund. Finlands försvarsmakts viktigaste uppgift bör vara att stöda landets neutralitetspolitik, att hålla landet utanför alla konflikter och att med en tillräcklig, trovärdig beredskap visa landets vilja att skydda det egna territoriet. Genom att garantera landets neutralitet undviker man att göra Finland till ett militärpolitiskt tomrum. Därmed bör Finland också kunna hållas utanför alla militärpolitiska spekulationer. En allmän nedrustnings- och avspänningspolitik gynnar i hög grad Finlands intressen.

Finland kan och får aldrig, som ett litet land med begränsande resurser, bygga sin säkerhet med tonvikten på ett starkt försvar. Dock bör försvarsväsendets utveckling utformas i enlighet med

den andra parlamentariska försvarskommitténs betänkande så att den motsvarar de krav vår neutralitetspolitik ställer på oss. Försvaret får aldrig heller bli en stat i staten. För att svara mot de krav som ställs i dagens samhälle, krävs en ständig förnyelse. Det finns fortfarande en del eftersläpning inom försvaret i förhållande till det civila livet. Målet bör vara att utveckla och förnya försvaret i takt med samhällsutvecklingen.

Beväringarnas och stampersonalens rättigheter och sociala trygghet kräver en ökad uppmärksamhet. Beväringstiden borde inte få utgöra en stor ekonomisk belastning, vilket den idag ofta gör. Därför bör på sikt det ekonomiska stödet till beväringarna (dagpenningen, militärunderstödet och hemförlovningspenningen) utvecklas så att det motsvarar minimilönen för beväringen och hans familj. Permissionsresorna bör vara avgiftsfria. Inom ramen för vissa godtagbara allmänna begränsningar inom försvaret bör beväringarnas närdemokrati utvecklas bl.a. genom en ökad satsning på beväringkommittéer både på lokal, regional och på riksnivå. Som allmän pådrivare av beväringarnas intressen har Beväringförbundet en viktig uppgift.

Stampersonalens sociala förhållanden, arbetstidsförhållanden och vissa personalpolitiska svårigheter kan idag kritiseras. Det är viktigt att försvarsmakten erbjuder en arbetsmiljö som är konkurrenskraftig med övriga yrken. Annars kan personalbristen rycka undan grunden både för försvarets beredskap och för en meningsfull beväringutbildning.

6. DET INTERNATIONELLA SAMFUNDET

6.1. GLOBAL HUSHÅLLNING — ETT LIVSVILLKOR

Människan håller på att undanrycka grunden för sina fortsatta levnadsmöjligheter. I en allt vildare takt slösar människan med ändliga naturresurser. Genom överuttag omöjliggörs en fortgående förnyelse av de förnybara naturresurserna. Genom koncentrerad industriell verksamhet förgiftar människan naturen. En fortsatt utveckling kan leda till t.ex. klimatologiska och biologiska rubbningar, vars omfattning vi ännu endast kan ana.

Denna rovdrift med naturen har inte gett människan en global välfärd. Tillväxtraseriet har skänkt endast en liten del av världsbefolkningen materiell välfärd. Största delen av världsbefolkningen hemsöks av omfattande fattigdom. Denna fattigdom blir allt mera absolut i och med att bristen på födoämnen breder ut sig. Ett ökat uttag ur naturen kan inte eliminera världsnöden.

Materiella tillväxtideologier kan inte utrota världens fattigdom. Nya vägar måste sökas. Dessa nya vägar måste basera sig på en global hushållning med naturresurser. Endast sparsamhet kan ge resurser — slöseri leder till fattigdom.

6.2. DEN INTERNATIONELLA EKONOMIN OCH MAKTSTRUKTUREN

Den klassiska nationalekonomins handelstester ligger till grund för den internationella ekonomins utformning. Detta gäller för både kapitalistiska och socialistiska uppfattningar om handel. Enligt den klassiska uppfattningen tjänar alla parter på frihandel oberoende av om man har absolut fördel i någon produktionsgren eller inte. Alltså har man dragit slutsatsen att frihandel bäst gynnar den globala välfärden.

Resultatet har vi idag: vi går mot en allt större specialisering och internationellt beroende.

En konkret granskning av världsekonomin ger emellertid vid handen att teorin inte överensstämmer med praktiken. I stället för en jämnt fördelad välfärd har vi stora klyftor. I stället för ett stort antal små företag har vi ett allt större antal multinationella företag, som behärskar de centrala delarna av världsekonomin. I stället för orörliga produktionsfaktorer rör sig både arbete och kapital över nationella gränser för att klumpa ihop sig till koncentrationsområden. I stället för att leda till decentralisering har frihandeln lett till koncentration.

Denna effekt hos frihandeln och den fria kapitalrörligheten har förstärkts genom olika organisatoriska åtgärder från de ledande ländernas sida. Internationella ekonomiska organ har skapats för att röja undan hindren för frihandeln och kapitalets rörelser och därmed verkat för koncentrationsutvecklingen. Exempel på sådana är Världsbanken och EEC.

En militär potential har skapats för att vid behov sätta stopp för bångstyriga nationella regeringars försök att förhindra den internationella ekonomins rovdrift med de nationella resurserna.

Den specialisering och arbetsfördelning frihandeln frammanat leder inte bara till en situation där de rika kunnat utnyttja de fattiga. Specialiseringen är också ekologiskt felaktig eftersom den leder till ett övertryck på vissa naturresurser medan andra inte utnyttjas. Ett exempel på det senare är åkerpaketeringen i Finland.

6.3. EN NY EKONOMISK VÄRLDSORDNING

Förenata Nationerna har i allt högre grad börjat inrikta sin verksamhet på att försöka åstadkomma en ekonomisk och social

utveckling som eliminerar klyftorna mellan utvecklade länder och u-länder.

Vid FN:s Generalförsamlings extra session 9. 4.—2. 5. 1974 antogs två mycket betydelsefulla texter: en Deklaration om och ett Handlingsprogram för upprättandet av en ny internationell ekonomisk ordning.

I Deklarationen fastslås principerna för en ny ekonomisk världsordning. Bland dessa kan nämnas principen om jämlikhet mellan och självbestämmanderätt för alla folk, särskild uppmärksamhet åt specialåtgärder för de minst utvecklade länderna, kustlösa länder, ö-nationer och för de länder som drabbats allvarligast av ekonomiska kriser och naturkatastrofer, varje stats totala och bestående rätt till sina naturtillgångar och sin ekonomiska verksamhet osv. För att skydda sina naturtillgångar har varje stat rätt att utöva fullständig kontroll över dem och utnyttjandet av dem med medel, som passar dess egna förhållanden. Detta inbegriper också rätten till nationalisering eller överförandet av äganderätten till medborgare i det egna landet. I deklarationen fastslås vidare regler för pristäthållandet mellan råvaror och industriprodukter och målsättningar för reformeringen av det internationella valuta- och kreditgivnings-systemet. FN:s roll som världsorganisation betonas.

I Handlingsprogrammet ges FN:s medlemsländer riktlinjer för skötseln av råvarufrågor, livsmedelsfrågor, handel, transport och försäkringar. De intressen som bör tas tillvara ur u-ländernas synvinkel vid en reform av det internationella valutasystemet och kreditgivningen fastslås. Ett program för industrialisering och överföring av teknologi är utformat. Handlingsprogrammet upptar stadganden om reglering och kontroll av multinationella företags verksamhet. Bland specialprogrammen kan nämnas inrättandet av en specialfond till stöd för krisåtgärder motiverade av bl.a. internationella depressioner. Inom ramen för specialprogrammet finns också konkreta åtgärder i fråga om kreditgivning i allmänhet och det internationella valutasystemet.

FN:s beslut om upprättandet av en ny ekonomisk världsordning utgör en helhetsstrategi för åstadkommande av jämlikhet och rättvisa mellan jordens olika folk. För att det skall kunna förverkligas behövs dock stora ansträngningar och en reell internationell solidaritet från FN-medlemmarnas sida. I dagens läge är ett omfattande påtryckningsarbete i de industrialiserade länderna nödvändigt för att de beslutande organen skall ta FN-beslutet på allvar.

6.4. NATIONELLT OBEROENDE, SOLIDARITET OCH FREDLIG SAMEXISTENS

FN är idag ett samarbetsorgan och diskussionsforum — inte en maktapparat. Ingen internationell maktapparat strävar idag till att förverkliga en ekologiskt riktig samhällsverksamhet och en rättvis fördelning av resurserna. Internationell makt kan inte baseras på fattigdom. En eventuell världsregering skulle därför behärras av de rika.

En global hushållning måste nås genom maktspridning och internationell solidaritet. Endast genom att bryta den nuvarande internationella maktstrukturen, som baserar sig på rikedom och militär makt, kan vi nå resultat.

En första förutsättning för en global hushållning och internationell solidaritet blir därför folkens oberoende och rätt att besluta i egna angelägenheter.

På den nationella frihetens grund kan sedan en internationell solidaritet skapas. En solidaritet som för med sig fredlig samexistens.

6.5. SÄKERHET OCH SAMARBETE

Europa upplever idag en period av ökande säkerhet och växande samarbete. Denna utveckling är resultatet av långvariga ansträngningar.

II världskrigets slut innebar, att Europa nådde ett nytt skede — Hitlerfascismen var krossad. Världskriget följdes emellertid av en lång period av kallt krig — öst och väst stod emot varandra. I Finland innebar krigsslutet en omprövning av den förda utrikespolitiken. I och med ingåendet av vänskaps- och biståndspakten med Sovjetunionen kom förhållandena mellan Finland och Sovjetunionen att regleras enligt principer om samarbete- och fredlig samexistens. Finlands utrikespolitik började utvecklas enligt de principer som senare fick benämningen Paasikivi-Kekkonen linjen. Tack vare denna förutseende politik kom förhållandena mellan Finland och Sovjet att i en period av kallt krig utgöra en förebild för relationer mellan länder med olika samhällssystem.

Sedan II världskrigets slut har en omfattande ekonomisk- och vetenskaplig teknisk utveckling ägt rum. De internationella handelskontakterna har blivit allt tätare. Samtidigt har också behovet av samarbete och kontakter mellan olika länder blivit allt uppenbarare. I slutet av sextioalet blev det också uppenbart — det kalla kriget hade överlevt sig självt.

För att påskynda samarbets- och avspänningsutvecklingen tog Sovjetunionen år 1954 initiativet till att sammankalla en euro-

peisk säkerhetskonferens. Sedermera erbjöd sig Finland att fungera som värd för denna konferens. Samtidigt kunde allvarliga hinder för avspänningen och ordnandet av en säkerhetskonferens undanröjas genom avtal om Berlin-frågan, avtal mellan de båda tyska staterna osv.

Sommaren 1975 kunde Europeiska samarbets- och säkerhetskonferensens avslutande möte med statsöverhuvuden från 33 europeiska länder samt USA och Kanada hållas i Helsingfors. I och med att alla 35 ländernas representanter enigt kunde underteckna slutdokumentet hade den politiska avspänningen och säkerheten i Europa konfirmerats. En fast grund för utvecklande av samarbete och militär avspänning hade grundlagts. Principer för staternas inbördes relationer slogs fast — alla länder är moraliskt förpliktade att sträva till att förverkliga ESSK-dokumentets principer i den konkreta politiken.

Tack vare ESSK finns nu alla förutsättningar att komplettera den politiska avspänningen i Europa med en militär avspänning. ESSK innebar ett steg bort från ett internationellt säkerhetssystem baserat på militär upprustning och balans mellan olika block.

Denna terrorbalans kan inte ge trygghet och leder till felaktig och slösaktig användning av begränsade resurser.

Nu bör ESSK-samarbetsandan utnyttjas till att utveckla system för kollektiv säkerhet inte bara i Europa utan också i andra världsdelar. Särskilt de små staterna har nytta av att ett tryggare säkerhetssystem skapas.

Av största vikt är nu att man inleder reella åtgärder för att vända den militära upprustningen till en stegvis allt längre gående nedrustning. De resurser som frigörs vid en sådan bör komma de fattiga länderna till godo. Åtgärder av brådskande karaktär är att internationellt förbjuda tillverkning och användning av biologiska och kemiska vapen. En internationell kontroll, som garanterar att förbud också följs i praktiken, bör åstadkommas.

Viktiga steg i arbetet för nedrustningen är inrättandet av kärnvapenfria zoner. Norden bör bli en kärnvapen- och kärnkraftfri, blockmässigt neutral zon.

Den nya samarbetsandan bör vidare inriktas på att åstadkomma konkreta resultat i fråga om hushållning och fördelning av naturresurser. I detta syfte bör samarbetet mellan Östersjöländerna utvecklas.

6.6. FINLAND I DET INTERNATIONELLA SAMFUNDET

Övergången från agrarsamhället till det industrialiserade samhället har lett de nationella staterna från isolering till allt större

internationellt samarbete och beroende. I dagens läge måste de nationella staterna ge den internationella politiken en central position. Särskilt inom ekonomin framträder det internationella beroendet tydligt.

6.6.1 Paasikivi-kekkonen linjen

Efter de olyckliga krigsen med Sovjetunionen omprövades Finlands utrikespolitik. **Grundsten för den nya utrikespolitiska linjen blev vänskaps-, samarbets- och biståndspakten med Sovjetunionen. Utgående från denna har den s.k. Paasikivi-Kekkonen linjen utformats. Central tes i denna är att Finland enligt neutralitetens princip bör leva i samarbete och fredlig samexistens med sina grannar. Enligt Paasikivi-Kekkonen linjen blir därför samarbete och fredlig samlevnad med Sovjetunionen och de nordiska länderna av största betydelse. Denna politik har också gett resultat i praktiken. Samarbetet mellan Finland och Sovjetunionen betraktas allmänt som ett idealexempel på hur länder med olika ekonomiska system kan leva i fredlig samexistens.**

President Paasikivi lade grunden till vår neutralitetspolitik. I dess första skede fick denna en passiv utformning. Det viktigaste var att Finland höll sig utanför stormakternas konflikter. Neutralitetspolitiken har utvecklats av president Kekkonen. Under hans ledning har den passiva neutralitetspolitiken aktiverats till en fredssträvande neutralitetspolitik.

Finlands viktigaste roll i arbetet för freden har sålunda blivit att fungera som värd och t.o.m. medlare i säkerhetspolitiska sammanhang. Utmärkta exempel på detta är Finlands värdskap för den europeiska säkerhetskonferensen samt Finlands insatser i samband med inledandet av SALT-förhandlingarna. Nyckeln till Finlands framgångar på detta plan är det förtroende för Finlands neutralitetspolitik som föreligger i både öst och väst. Den allra senaste tiden har den finländska fredspolitiken dessutom fått ökade inslag av aktiv solidaritet med förtryckta folk.

6.6.2 Finland och samarbetet med Sovjetunionen

Samarbetet med Sovjetunionen baserar sig på principerna i VSB-pakten. Principerna har konkretiserats med hjälp av olika sektoravtal, t.ex. avtal om tekniskt, vetenskapligt och industriellt samarbete. Särskilt betydelsefullt har handelssamarbetet visat sig. I ett läge då världsekonomin är osäker och instabil har det bilaterala handelssamarbetet med Sovjetunionen inverkat stabiliserande på den finländska ekonomin.

Genom att långsiktiga avtal ingås med Sovjetunionen kan man längre på förhand planera industriproduktionen i vårt land.

Samtidigt som det direkta handelsutbytet utvecklas bör samarbetet utvecklas inom andra sektorer. Det aktiva kulturutbytet bör utvecklas liksom vänortssamarbetet.

Inom utbildnings- och forskningssektorn bör ett intensivare samarbete utvecklas.

Finland och Sovjetunionen har goda erfarenheter av samarbete på ungdomsnivå. Detta bör utvecklas så att allt fler ungdomar har möjlighet att delta i detta utbyte.

6.6.3 Finland och det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet har fått ett fast fotfäste under efterkrigstiden. Samarbetet har fått en institutionell form genom Nordiska Rådet.

Många historiska traditioner förenar de nordiska länderna. Bland traditionerna bör nämnas den nordiska demokratiuppfattningen.

I dagens läge framstår behovet av ett mera utvecklat nordiskt samarbete klart särskilt vad beträffar frågor i anslutning till hushållning med naturresurser och strävandena att åstadkomma regional balans. Med hjälp av ett utvecklat samarbete finns det goda förutsättningar att göra Norden till en ur ekologisk synvinkel ekonomisk föregångsregion. Det nordiska energisamarbetet bör utvecklas med sikt på att skapa ett energisnålt men resursrikt samhälle nu och i framtiden.

För Svensk Ungdoms del innebär detta speciellt ett aktivt arbete inom Nordiska Centerungdomens Förbund (NCF).

Finland bör medverka till att effektivisera och utveckla Nordiska Rådets arbete så att detta också blir ett starkt medel i arbetet för ett decentraliserat samhälle.

Med neutralitet och ekonomisk självständighet som grund finns det goda förutsättningar att vidareutveckla det nordiska samarbetet.

6.6.4 Det europeiska samarbetet

Finland bör främja fred och avspänning och resurssparsamhet i Europa. Finlands konstruktiva insats i den Europeiska säkerhets- och samarbetskonferensen bör uppföljas.

Genom ökad avspänning och fred skapas också förutsättningar för samarbete inom ekopolitikens område samt till sparsamhet med naturresurserna och skydd av miljön. Det ekonomiska samarbetet bör sträva till att främja resurssparsamhet och utjämning av ekonomiska klyftor.

En ekonomisk integration och en internationell arbetsfördelning som leder till koncentration och slöseri är inte önskvärd.

Europa bör istället bidra till att hjälpa de underutvecklade länderna så att dessas välfärd kan höjas. Finland bör i Europa medverka till att åstadkomma hushållningsplanering av resurser och en utvecklad internationell lagstiftning. Särskilt bör Östersjösamarbetet pådrivas.

6.6.5 Finland och samarbetet i världen

Tack vare den aktiva och fredssträvande neutralitetspolitiken har Finland lyckats skapa sig en stark ställning i det internationella samarbetet. Detta har många gånger kommit till uttryck bl.a. i samband med internationella konferenser och arbetet inom internationella organisationer.

Finland bör fortsätta på denna linje. I sin politik bör Finland beakta de fattiga ländernas intressen och stöda sådana internationella åtgärder, som syftar till en nyordning av världsekonomin för att åstadkomma en rättvisare fördelning av de tillgängliga resurserna. Finland bör aktivt medverka till avskaffandet av olika militära blockbildningar.

Förenta Nationerna utgör det största övernationella organ som för tillfället finns i världen. FN:s ställning bör stärkas och dess arbete bör sikta på en bestående fred och en utjämning av välfärden i världen. För att kunna åstadkomma en rättvis fördelning av den mänskliga välfärden bör en bestående världsfred garanteras.

Finland bör utbygga sin u-hjälp. Det är Finlands plikt att hjälpa de underutvecklade länderna. Genom sitt stöd bör Finland medverka till folkens självbestämmanderätt och deras möjligheter till egna utvecklingsmodeller. U-hjälpen får inte bli en export av den egna industrikulturen.

Finlands folkvalda organ bör kanalisera u-hjälpen till länder i vilka folket har kontroll över sina resurser och strävar till att medvetet styra utvecklingen. Finland har också utformat sitt stöd på ett relativt ändamålsenligt sätt. T.ex. valet av Tanzania som ett huvudmottagarland bör varmt understödjas.

Stöd till befrielseströrelser som med folkets stöd kämpar för frihet och självbestämmanderätt är av största vikt.

Stödet till dessa bör utökas eftersom det är ägnat att skapa sociala förutsättningar för u-länder att utveckla sig. Detta stöd bör ges åt stabila befrielseströrelser med folkstöd. Dessa bör inte sammanblandas med små terroristgrupper som ibland uppträtt som förmenta befrielseströrelser.

Finland är med ingångna avtal förbundet att delta i Världsbanksgruppens utvecklingsverksamhet. Denna verksamhet baserar sig på den traditionella marknadsekonomiska utvecklings-

synen. Världsbanksgruppen ställer uttryckliga krav på mottagarländernas ekonomiska politik. Bl.a. vägrar gruppen ge stöd åt länder som inte ersätter utländska storföretag för nationaliserade produktionsmedel. Sålunda bojkottade Världsbanksgruppen och systerorganisationen Internationella Valutafonden Allendes Chile medan juntans Chile erhållit frikostigt med utvecklingskrediter. Detta handlande står i klar konflikt med en fredssträvande neutralitetspolitik. En uppriktig politik skulle för Finlands del förutsätta att stödet till Världsbanksgruppen omprövas. En snabb lösning av denna fråga är dock svår eftersom Finlands hela ekonomiska liv är starkt beroende av samarbete med Internationella Valutafonden och Världsbanksgruppen. Beroendet av Internationella Valutafonden bör ses i samband med samarbetet med Världsbanksgruppen eftersom det torde vara svårt att tillämpa olika politik gentemot dessa organisationer. Så länge som Finland verkar inom ramen för Världsbanksgruppen och Internationella Valutafonden, bör Finland verka för en demokratisering av beslutsfattande till förmån för större inflytande för u-länderna.

Katastrofhjälp är givetvis viktig. I samband med att man beviljar katastrofhjälp bör man också granska eventuella sociala orsaker till en uppkommen katastrofsituation. I annat fall blir katastrofhjälpen lätt en hjälp i blindo som enbart lindrar problemen för tillfället men som inte kan främja en slutgiltig lösning av problemen.

INNEHÅLL

sida

1.	SVENSK UNGDOM	2
2.	DEN DECENTRALISTISKA RÖRELSEN	3
2.1.	Den historiska samhällsutvecklingen	3
2.2.	Grundvärderingar för Svensk Ungdom	7
2.3.	Den decentralistiska rörelsen i Svenskfinland ..	8
3.	NÄRSAMHÄLLET – GRUNDENHETEN I VÅRT SAMHÄLLSBYGGANDE	9
3.1.	Närsamhället — vår livsmiljö	9
3.2.	Närsamhället — en fungerande helhet	9
3.3.	Närdemokratin och kommunen	10
3.4.	Organisationer och institutioner	12
3.5.	Planeringen av närsamhället	12
3.6.	Människan i närsamhället	13
3.6.1.	Den sociala och kulturella gemenskapen	13
3.6.2.	Barnen och deras uppväxtmiljö	15
3.6.3.	Ungdomen	16
3.6.4.	Familjen	17
3.6.5.	Äldringar	17
4.	REGIONERNA	17
4.1.	Makten samlad nerifrån	17
4.2.	Regional utveckling — ett mångsidigt näringsliv	18
4.3.	Demokratiskt beslutsfattande	19
4.3.1.	Självständig regional planering	19
4.3.2.	Beslutanderätt från stat och centralbyråkrati till regionerna	20
5.	DET NATIONELLA SAMFUNDET	21
5.1.	Hushållning med resurser	21
5.2.	Ekonomisk politik	22
5.2.1.	En styrd och ramplanerad marknadsekonomi	22
5.2.2.	Olika former av ägande	22
5.2.3.	Näringspolitiken	23

5.2.4.	Kreditväsendet	23
5.2.5.	Skattepolitiken	24
5.2.6.	Löne- och arbetsmarknadspolitik	25
5.2.7.	Lokaliseringspolitik	25
5.2.8.	Sysselsättningspolitik	26
5.2.9.	Arbetsmiljö	27
5.2.10.	Konsumentpolitik	27
5.3.	Näringslivet	29
5.3.1.	Primärnäringsarna	29
5.3.2.	Industri och service	30
5.4.	Kommunikationer	31
5.5.	Demokratin i det finländska samhället	32
5.5.1.	Den centrala statsmakten	33
5.5.2.	Ekonomisk demokrati	34
5.5.3.	En demokratisk riksplanering	34
5.5.4.	Information	35
5.5.5.	Organisationerna	36
5.6.	Socialpolitik	37
5.6.1.	Trygghet och jämlikhet	37
5.6.2.	Garanterad minimiinkomst åt alla	37
5.6.3.	Hälso- och sjukvård	38
5.6.4.	Bostäder	39
5.6.5.	Barndagvård	41
5.6.6.	Kriminalvårdspolitik	41
5.6.7.	Tobak, alkohol, narkotika	42
5.6.8.	Jämlikhet mellan könen	43
5.6.9.	Fritid och motion	43
5.7.	Kultur	43
5.7.1.	Skapa jämlikhet och självförverkligande	43
5.7.2.	Utveckla den nationella, särpräglade kulturen ..	44
5.7.3.	Kulturell verksamhet och aktivitet	45
5.7.4.	Religion	46
5.8.	Utbildning	46
5.8.1.	Utbildning för jämlikhet och demokrati	46
5.8.2.	Utbildningens struktur	47
5.8.3.	Demokrati i utbildningen	48
5.8.4.	Decentralisering av utbildningsmöjligheterna, små enheter	48
5.8.5.	Utbildningens innehåll	49
5.8.6.	Pedagogiken	50
5.9.	Forskning	50
5.9.1.	En obunden grundforskning	50
5.9.2.	Forskning för människans behov	50
5.10.	Försvarsväsendet	51

DET INTERNATIONELLA SAMFUNDET

6.		52
6.1.	Global hushållning — ett livsvillkor	52
6.2.	Den internationella ekonomin och maktstrukturen	53
6.3.	En ny ekonomisk världsordning	53
6.4.	Nationellt oberoende, solidaritet och fredlig sam- existens	55
6.5.	Säkerhet och samarbete	55
6.6.	Finland i det internationella samfundet	56
6.6.1.	Paasikivi-Kekkonen linjen	57
6.6.2.	Finland och samarbetet med Sovjetunionen	57
6.6.3.	Finland och det nordiska samarbetet	58
6.6.4.	Det europeiska samarbetet	58
6.6.5.	Finland och samarbetet i världen	59

